

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції
20 листопада 2025 року*

Ірпінь
2025

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2026

УДК 351.74(06)
ББК 67.301.16я431
П 68

*Рекомендовано до поширення через мережу «Інтернет»
Вченою радою Державного податкового університету
(протокол № 14 від 9 квітня 2026 року)*

П 68   **Правоохоронна діяльність в умовах оновлення парадигми суспільної безпеки** [Електронне видання] : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 20 листопада 2025 р. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2026. – 72 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-795-7

У збірнику тез Всеукраїнської науково-практичної конференції автори представили широкий спектр результатів наукових досліджень основних напрямів правоохоронної діяльності в умовах оновлення парадигми суспільної безпеки.

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначною коректурою.
Відповідальність за їх якість, достовірність, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та інформацію для службового користування, несуть автори.*

УДК 351.74(06)
ББК 67.301.16я431

ISBN 978-966-337-795-7

© Державний податковий університет, 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

РОКУНЬ Сергій Васильович – доктор філософії з права (PhD), директор ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ

Заступники голови:

ЧАСОВА Тетяна Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ;

ПАРАНИЦЯ Сергій Павлович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правоохоронної діяльності ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ.

Члени організаційного комітету:

ЧИГРИНА Галина Леонідівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ;

БУХТІЯРОВ Олексій Анатолійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ;

КОЛОС Микола Анатолійович – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності ННІ економічної безпеки та митної справи ДПУ.

ЗМІСТ

Герасимук Дарина Михайлівна ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ЕТИКИ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	6
Гринчук Аліса Петрівна ЗАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ	10
Гурін Руслан Анатолійович ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	13
Карначов Артем Дмитрович ПРАВА ЛЮДИНИ ТРЕТЬОГО ПОКОЛІННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	16
Колос Микола Анатолійович ОСНОВНІ ПІДХОДИ В ЗАСТОСУВАННІ ЕЛЕМЕНТІВ ЄДИНОБОРСТВ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	20
Колос Ольга Валеріївна ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	23
Лисенко Тетяна Сергіївна МОДЕЛІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	27
Мартинюк Сергій Якович СУТНІСТЬ І МЕТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКО-МОСКВИНСЬКОЇ ВІЙ (НЕПОПУЛЯРНІ ДУМКИ З УНІВЕРСИТЕТУ).....	30

Параниця Сергій Павлович, Бєляєва Ангеліна Віталіївна ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ: НОВІ ВИКЛИКИ	35
Пашко Юлія Едуардівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ У СФЕРІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ ПІСЛЯ УХВАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ УРСР 1970 РОКУ	40
Плахотіна Анастасія Юріївна УЧАСТЬ УКРАЇНИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ПРОЄКТІ I-FORCE INTERPOL ТА ЇЇ ВНЕСОК У ПРОТИДІЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	44
Рудика Ліана Михайлівна ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ В БОРОТЬБІ З ФІНАНСОВИМИ ЗЛОЧИНАМИ.....	48
Стеченко Катерина Андріївна РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЯК СКЛАДОВОЇ РЕФОРМИ МВС УКРАЇНИ.....	55
Чиганов Олександр Дмитрович ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	59
Чигрина Галина Леонідівна ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	64
Яфонкін Анатолій Олексійович ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄС	68

Дарина Михайлівна Герасимук,
здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня
навчальної групи ПДБП-24-3,
Державний податковий університет
Науковий керівник:
Сергій Павлович Параниця,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)
ORCID 0000-0001-7907-1220

ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ЕТИКИ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна проходить етап активної євроінтеграції, що потребує модернізації всіх сфер державного управління, у тому числі й правоохоронної. У процесі розбудови демократичної та правової держави, особливу увагу набуває формування сучасної моделі діяльності правоохоронних органів, яка базується на європейських принципах етичності, законності та професіоналізму. Одним із провідних напрямів реформування правоохоронної системи є забезпечення поваги до прав людини, відкритості, прозорості та підзвітності перед суспільством. Ці норми узгоджуються з положенням Європейського кодексу поліцейської етики та іншими міжнародними актами, що визначають стандарти діяльності поліції демократичних держав. Впровадження європейських принципів етики та професіоналізму у роботі правоохоронців України спрямоване на підвищення довіри громадян, зміцнення верховенства права й поступову інтеграцію держави до спільного правового простору Європейського Союзу.

Наприкінці XX століття Комітет міністрів Ради Європи створив Експертний комітет із поліцейської етики, який допоміг підготувати та забезпечити ухвалення Європейського кодексу поліцейської етики 19 вересня 2001 року [1]. У цьому кодексі детально викладено стандарти, яких має дотримуватися поліція в демократичному суспільстві.

Розробку й прийняття Кодексу було спрямовано на встановлення єдиних європейських напрямів і принципів щодо загальних цілей,

організації та відповідальності поліції для забезпечення безпеки й гарантування прав людини в демократичних суспільствах, що керуються принципом верховенства права.

До ключових принципів роботи поліції належить верховенство права, прозорість та підзвітність перед громадою, а також високий рівень професійної підготовки.

Після прийняття Європейського кодексу поліцейської етики в Україні розпочався процес поступового наближення діяльності правоохоронних органів до стандартів, що діють у країнах Європейського Союзу. Одним із ключових етапів цього шляху стала реформа Національної поліції України.

Закон України «Про Національну поліцію» № 580-VIII ухвалено 2 липня 2015 року. У статті 1 цього закону Національну поліцію України визначено як центральний орган виконавчої влади, що служить суспільству, забезпечуючи захист прав і свобод людини, протидіяти злочинності та забезпечуючи публічну безпеку й порядок [2].

Завданням поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення громадської безпеки та порядку; 2) захист прав та свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; 3) протидія злочинності; 4) в межах закону, надання допомоги особам, які з особистих, економічних або соціальних причин чи внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої підтримки.

З 1994 року працівники правоохоронних органів України беруть участь у міжнародних миротворчих операціях під егідою міжнародних організацій, членом яких є Україна, зокрема Організації Об'єднаних Націй (ООН), Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Європейського Союзу (ЄС) тощо.

Сьогодні основним національним нормативним актом, що визначає основи участі працівників не лише Збройних Сил України, а й правоохоронних органів України у миротворчих операціях є закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» прийнятий Верховною Радою України 23 квітня 1999 року [3] та рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» від 24 квітня 2009 року [4].

Поступово інтеграція України до міжнародної спільноти та активна участь у миротворчих місіях сприяла не лише професійному розвитку, а й підсиленню уваги до стандартів поведінки та етичних вимог, яких дотримуються в демократичних країнах. Саме цей досвід міжнародної взаємодії став підґрунтям для переходу до ширшого

питання - формування морально-етичних основ публічної служби відповідно до цінностей Європейського Союзу. Основними цінностями, що визначають діяльність публічних службовців, є солідарність, справедливість, свобода, рівність, повага до життя й гідності людини. Важливо, щоб ці цінності були зрозумілими та відповідали особистим переконанням службовців. Лише тоді вони стануть внутрішніми орієнтирами та визначатимуть щоденну поведінку, спрямовану на служіння суспільному благу. Поведінка публічних службовців має ґрунтуватися на суспільно визнаних моральних нормах і бути спрямованою на досягнення найбільшого блага для громадян.

Європеїзація поліції України зіштовхується з низкою серйозних викликів, незважаючи на помітні досягнення у реформі.

По-перше, реформи ускладнює нестача ресурсів і кадрів, що лишаються поширеними на середньому та нижчих рівнях.

По-друге, воєнний стан підсилює навантаження на поліцію й обмежує можливість дотримуватися європейських стандартів. Довіра населення залишається нестійкою й потребує прозорості та постійної взаємодії з громадськістю для її відновлення.

Подальше утвердження європейських принципів етики й професіоналізму в поліції України можливе завдяки кільком напрямам: інтеграції європейських освітніх стандартів у системі МВС, розвитку community policing для зміцнення довіри, цифровізації та відеофіксації ключових дій, посиленню контролю й відповідальності, а також поглибленню співпраці з ЄС у межах підготовки до вступу.

У сукупності ці кроки формують підґрунтя для створення сучасної, прозорості та підзвітності поліції.

Висновки. Отже, формування європейських принципів етики та професіоналізму в діяльності поліції України є ключовою умовою успішної трансформації правоохоронної системи й наближення її до стандартів ЄС. Попри суттєвий прогрес, реформи залишаються незавершеними через внутрішній опір, кадрові й ресурсні обмеження та збереження застарілих практик. Проте інтеграція європейських навчальних стандартів, розвиток партнерства з громадою, цифровізація процедур, посилення контролю та активна співпраця з Європейським Союзом створюють реальні можливості для глибоких і незворотних змін. Подальше зміцнення професійної етики, підзвітності та довіри суспільства дозволить перетворити поліцію на сучасний, відкритий і орієнтований на права людини інститут, здатний ефективно працювати в умовах європейського правопорядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2001 р.
URL : <https://rm.coe.int/09000001680928736>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Про участь України в міжнародних миротворчих операціях : Закон України від 23 квітня 1999 р. № 613-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 квітня 2009 р. «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» : Указ Президента України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435/2009#Text>
5. Хоркавий С. В. Реформування органів Національної поліції України в умовах євроінтеграції. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2024. № 2 (84). С. 51–56. URL : http://law.stateandregions.zp.ua/archive/2_2024/11.pdf

Аліса Петрівна Гринчук,

*здобувачка кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого,
Міжрегіональна академія управління персоналом*

Науковий керівник:

Віктор Олександрович Вацюк,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності,
ПРАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(м. Київ)*

ORCID 0000-0001-8705-6223

ЗАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання захисту прав суб'єктів господарювання а також власників майна стало досить важливим у зв'язку з розвитком капіталістичних правовідносин в Європі Після падіння абсолютистських режимів питання власності стало в переважній більшості визначатися законами та іншими нормативними актами. Проте майно, земельні ділянки предмети мистецтва та інші речі, якими володіли громадяни повинні було мати свою ціну, адже вони могли відчужуватися і міняти власників відповідно до законодавства.

Проте питання оцінювання зазначених речей і предметів не відповідало вимогам розвитку суспільства. Тому на рубежі XIX–XX сторіч стали з'являтися професійні організації, що регулювали роботу у сфері оціночної діяльності.

Зазначені організації з'явилися в переважній більшості країн з розвиненою ринковою економікою, оскільки там механізм саморегулювання сприяв появі незалежного професійного оцінювача. У державах жорстко організованих, схильних до криз в галузі економіки, провідну роль в оціночній діяльності має держава-регулятор. Виняток становлять Італія, Іспанія, Японія - країни, в яких існує певне державне регламентування у формі ліцензування, а також у Сполучених Штатах Америки, де було запроваджено державне регулювання (ліцензування) оцінювачів нерухомості .

Слід зазначити, що у XIX ст. з'являються перші професійні об'єднання оцінювачів. Разом з тим з'являються і відповідні організації, які проводять відповідне суспільно-небезпечних наслідків оцінювачів.

Великобританія стала першою країною, де професія оцінювача викристалізувалась у рамках діяльності професійного сюрвеєра (від англ. Surveyor – землемір). При цьому головним завданням сюрвеєрів у Великобританії було оцінювання землі.

У 1861 р. король дарував професійним сюрвейєрам хартію (Royal Charter) на право саморегулювання професії. У 1868 р. було створено Королівський інститут сертифікованих сюрвеєрів (The Royal Institution of Chartered Surveyors – RICS), який сьогодні має понад 91 тис. членів майже 150 країн світу.

При цьому поступово від оцінювання землі оцінювачи перейшли до оцінювання майна, предметів мистецтва та т. ін.

Королівський інститут сертифікованих сюрвеєрів (RICS), який функціонує на сьогодні у Великобританії, має традиції, які сформувались ще у 19 сторіччі. Крім того, він практично регулює всю діяльність оцінювачів у Великобританії. Це досить чітка організація, враховуючи, що у Великобританії відсутнє державне регулювання оціночної діяльності.

Поступово також у Великій Британії викристалізувалися вимоги до особистості та освіти професійного оцінювача. Для того, щоб отримати звання члена Королівського інституту сертифікованих сюрвеєрів (RICS), необхідно мати університетську освіту в галузі нерухомості в одному з акредитованих RICS університетів та пройти не менш ніж дворічне стажування на фірмі під керівництвом члена RICS. Члени Королівського інституту сертифікованих сюрвеєрів мають право ставити після свого прізвища аббревіатуру MRICS (професійний член RICS) та FRICS (член-кореспондент RICS).

Королівський інститут сертифікованих сюрвеєрів (RICS) є важливою для оцінювачів організацією, хоча б тому, що він взяв на себе місію уніфікувати вимоги до оцінки та створити єдині правила та керівництва у цій галузі. Стандарти Королівського інституту сертифікованих сюрвеєрів (RICS), які часто називають «Червоною книгою», вперше видані в 1980 р. і регулярно оновлюються, складаються з двох основних частин [1].

Перша містить принципи, які є універсальними для всіх членів Королівського інституту сертифікованих сюрвеєрів (RICS) у всьому

світі, при цьому всі положення цього розділу знаходяться у повній відповідності з Міжнародними стандартами оцінки. Друга частина присвячена специфіці оцінки у Великій Британії та Ірландській Республіці; подібні специфікації готуються у деяких інших країнах.

На сьогоднішній день Королівський інститут сертифікованих сюрвеєрів (RICS) зайнятий найрізноманітнішою діяльністю; оцінка фахівців RICS затребуваних в різних областях.

Оцінщики в усіх країнах крім Великобританії перш за все є представниками правозахисною професії, адже вони чітко визначають та оцінюють речі і предмети, чим саме захищають права власників від шахраїв та інших осіб

У XX сторіччі відбулися події, які докорінно позначилося на оцінці нерухомості та інших предметів. З'явилися нові предмети і навіть організації, які вимагають оцінки. Крім того стає зрозумілим, що крім самостійної організації оцінщиків у Великобританії в більшості країн виникли організації оцінщиків, діяльність яких врегульована відповідними нормативними актами.

В Україні оцінщики визнають організацією, яка здійснює правозахисні функції. Громадська організація «Всеукраїнська Асоціація Фахівців Оцінки» працює відповідно з нормативними актами, які було прийнято Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України. Крім того, на сьогодні продовжується робота по створенню концепції оцінювальної діяльності, яка припинилася з початком війни Російської Федерації проти України.

На сьогодні питання захисту прав громадян чиє майно постраждало в результаті нападу Російської Федерації та його оцінка є досить важливими і тому діяльність оцінщиків вимагає підвищення ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Evolution of Surveying: Decisive Milestones in RICS Standards. URL : <https://quatrefoils.co.uk/rics-milestones-in-surveying-standards/>

Руслан Анатолійович Гурін,
здобувач вищої освіти,
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
Л. В. Полуніна,
професор кафедри правового забезпечення
та правоохоронної діяльності
(м. Київ)

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Реформування правоохоронних органів України під час воєнного стану постає як комплексне та, водночас, надзвичайно суперечливе завдання, що визначає здатність держави ефективно реагувати на безпекові виклики та забезпечувати верховенство права. Війна не лише оголила хронічні дисфункції у системі правопорядку, а й створила низку нових вимог, які потребують швидких і водночас виважених рішень. У цих умовах правоохоронна система виявилася між необхідністю оперативної адаптації та ризиком втрати демократичних стандартів, що формує складний простір для реформаторського процесу.

Однією з ключових проблем є кадрова нестабільність і дисбаланс між професійністю, мотивацією та фактичними навантаженнями на особовий склад. Масова мобілізація, ротації та потреба залучати працівників до виконання невласливих завдань призвели до того, що значна частина функцій забезпечується з надмірним напруженням. Водночас прискорене комплектування підрозділів у воєнних умовах загрожує зниженням якості відбору кадрів. Система підготовки також не встигає перебудовуватися, що ускладнює підготовку компетентних фахівців, здатних діяти в екстремальних умовах, виявляти та розслідувати військові злочини, кіберзагрозами та масштабними гуманітарними кризами.

Не менш серйозним викликом є загострення проблеми координації між правоохоронними структурами. Паралельне виконання завдань оборони, забезпечення громадського порядку та взаємодія з військовим командуванням породжують непорозуміння між відомствами.

Відсутність єдиних алгоритмів дій у кризових ситуаціях, дублювання функцій і неузгодженість рішень негативно впливають на результативність. Це особливо помітно у сфері розслідування воєнних злочинів, де компетенції різних органів перетинаються та потребують чіткої інтеграції, а також у забезпеченні контрдиверсійної діяльності, що вимагає максимально злагодженої роботи.

Ризики корупційних правопорушень залишаються однією з найболючіших проблем, що загострюється в умовах війни. Ресурсна напруга, збільшення обсягів державних закупівель, посилення силових повноважень створюють сприятливий ґрунт для зловживань. Незважаючи на проведені раніше антикорупційні заходи, механізми контролю часто не встигають адаптуватися до воєнних реалій, а виснаження персоналу послаблюють внутрішній контроль. Це загрожує як втраті довіри громадськості, так і здатності держави отримувати підтримку міжнародних партнерів.

Окремого аналізу потребує питання взаємодії між правоохоронними органами та суспільством. Умови війни загострили довіру як ключового ресурсу державної безпеки. Громадяни очікують від правоохоронних структур не лише захисту, а й прозорості, відкритості та справедливості, що особливо важливо в умовах постійних ризиків і психологічного напруження. Порушення прав, зловживання чи бюрократичні перепони швидко трансформуються в соціальну напругу та підривають легітимність державних інститутів. Водночас самі правоохоронці потребують підтримки, захисту та достойних умов служби, що також є частиною реформаторського порядку денного.

У підсумку, реформування правоохоронних органів України під час воєнного стану є процесом, який поєднує у собі невідкладні безпекові потреби та стратегічні цілі демократичного розвитку. Складність завдання полягає у знаходженні балансу між швидкістю змін і їх якістю, між ефективністю силових структур та дотриманням прав людини, між воєнними вимогами і післявоєнними перспективами. Успішність реформ вимірюватиметься не лише модернізацією інституцій, а й тим, наскільки ці зміни зможуть забезпечити відновлення, розвиток і стійкість держави в умовах, коли правоохоронна система має бути не лише інструментом безпеки, а й фундаментом правової державності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Монастирський Д. Реформування сектору безпеки України: сучасні виклики та пріоритети розвитку. *Право України*. 2022. № 5. С. 15–27.
2. Кондратюк С. О. Воєнні злочини та виклики для правоохоронної системи України в умовах збройної агресії. *Юридична наука*. 2023. № 3. С. 112–125.
3. Татаров О. Ю. Організаційно-правові механізми координації діяльності правоохоронних органів під час воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 2. С. 45–58.
4. Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 2022–2023 / UN Human Rights Monitoring Mission in Ukraine. Kyiv : OHCHR, 2023. 85 p.

Артем Дмитрович Карначов,
*здобувач вищої освіти бакалаврського рівня
навчальної групи ПДБП-23-1,
Державний податковий університет*

Науковий керівник:

Микола Анатолійович Колос,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0003-0412-1531

ПРАВА ЛЮДИНИ ТРЕТЬОГО ПОКОЛІННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Права людини є основоположною цінністю сучасного суспільства та важливою гарантією справедливого й демократичного розвитку держави. У науковій літературі прийнято виділяти три покоління прав людини: перше – громадянські та політичні права, друге – соціально-економічні та культурні, третє – колективні та солідарні права. Особливе місце серед них займають права людини третього покоління, які виникли в другій половині ХХ століття у відповідь на глобальні виклики цивілізації: загрозу ядерної війни, екологічні проблеми, глобалізаційні процеси, розвиток інформаційного суспільства.

Загальна характеристика прав людини третього покоління. Права людини третього покоління ще називають солідарними або колективними правами. Вони відображають інтереси не лише окремої особи, але й цілих народів та людства загалом. Їхня особливість полягає у тому, що вони можуть реалізовуватися лише за умови спільних зусиль міжнародної спільноти.

До характерних рис цих прав належать:

- колективний характер (належать не окремим особам, а групам, народам, людству);
- тісний зв'язок із глобальними викликами (екологія, мир, розвиток);
- неможливість їх забезпечення лише силами однієї держави;
- універсальність та взаємозалежність із правами перших двох поколінь.

Основні права третього покоління. Серед ключових прав цього покоління виділяють:

1) право на мир – право людства жити без загрози війни, особливо ядерної, і вимога до держав уникати агресії та сприяти врегулюванню конфліктів мирним шляхом (Хартія ООН, 1945 р.);

2) право на розвиток – можливість народів і держав вільно обирати свій шлях соціально-економічного та культурного прогресу. Це право закріплено в Декларації про право на розвиток, прийнятій ООН у 1986 році (Декларація ООН про право на розвиток, 1986 р.);

3) право на здорове довкілля – право кожної людини жити у безпечному, екологічно чистому середовищі, а також обов'язок держави та міжнародної спільноти охороняти природу (Стокгольмська декларація, 1972 р.);

4) право на гуманітарну допомогу – забезпечення підтримки у випадках стихійних лих, техногенних катастроф чи воєнних дій;

5) право на самовизначення народів – закріплене в Статуті ООН, воно гарантує націям право самостійно вирішувати політичний статус і шляхи розвитку.

6) право на доступ до спільної спадщини людства – використання космосу, світового океану, культурних та наукових досягнень виключно в інтересах усього людства.

Закріплення цих прав відбувалося поступово в документах Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій. Серед найважливіших:

- 1) Статут ООН (1945 р.);
- 2) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.);
- 3) Декларація про право народів на мир (1984 р.);
- 4) Декларація про право на розвиток (1986 р.);
- 5) Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992 р.);
- 6) Організація конвенція про доступ до інформації та правосуддя з питань довкілля (1998 р.).

Ці документи створили міжнародно-правову основу для захисту колективних інтересів людства.

Значення прав людини третього покоління у сучасному світі. Сьогодні ці права мають надзвичайне значення, оскільки світ стикається з глобальними проблемами:

- війни та військові конфлікти, які загрожують міжнародному миру;
- екологічні катастрофи, зміни клімату;

- зростання нерівності між державами та народами;
- нові виклики інформаційного суспільства, включаючи кібербезпеку.

Досвід реалізації прав третього покоління в Україні є багатограним та багатоаспектним.

1. Право на самовизначення громад та національних меншин. Україна гарантує культурні права національних меншин (мовні права, освітні програми) через законодавство та міжнародні угоди

2. Право на розвиток та участь у місцевому самоврядуванні. Децентралізація влади відкрила механізми для участі громад у розподілі ресурсів та плануванні розвитку територій.

3. Екологічні ініціативи. Впроваджено програми захисту довкілля, створено національні парки та заказники, запроваджено громадський контроль за забрудненням. Водночас проблеми із контролем і фінансуванням залишаються актуальними.

4. Міжнародна співпраця. Україна бере участь у глобальних програмах ООН з прав людини та розвитку, що сприяє поширенню практик реалізації прав третього покоління.

Висновки. Без належного захисту прав людини третього покоління неможливе забезпечення сталого розвитку, міжнародної безпеки та гармонійного співіснування народів.

Проблематика прав людини третього покоління:

1. Неузгодженість національного законодавства з міжнародними стандартами. Хоча Україна ратифікувала низку міжнародних конвенцій, правова база щодо реалізації колективних прав (наприклад, права на чисте довкілля або право на розвиток певних територій) залишається фрагментарною. Відсутність чітких механізмів реалізації та контролю ускладнює практичне застосування цих прав

2. Конфлікт інтересів держави та локальних спільнот. Часто права місцевих громад, наприклад, на природні ресурси або культурну спадщину, конфліктують із інтересами бізнесу та державних проєктів. Відсутність чіткої системи компенсацій або участі громади у прийнятті рішень обмежує реалізацію прав третього покоління.

3. Проблеми екологічного характеру. Права на чисте довкілля і безпечне життєве середовище часто порушуються через промислове забруднення, незаконну вирубку лісів та сміттєзвалища. Слабка екологічна інфраструктура та недостатнє застосування екологічного законодавства погіршують ситуацію

4. Недостатня обізнаність громадян. Багато людей не знають про свої колективні права, що ускладнює їх реалізацію та захист. Необхідні освітні програми та просвітницькі кампанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
3. Декларація про право народів на мир від 12 листопада 1984 р.
URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU84306>
4. Декларація про право на розвиток від 04 грудня 1986 р. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_development.shtml
5. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату від 09 травня 1992 р.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text
6. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
7. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів : Край, 2007. 192 с. URL : https://lvivpravo.at.ua/_ld/3/312___-2007-_____-2.pdf
8. ООН / Офіційний вебсайт. URL : <https://www.un.org>

Микола Анатолійович Колос,

кандидат наук з фізичного виховання, доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності,

Державний податковий університет

(м. Ірпінь)

ORCID 0000-0001-9988-9935

ОСНОВНІ ПІДХОДИ В ЗАСТОСУВАННІ ЕЛЕМЕНТІВ ЄДИНОБОРСТВ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За роки навчання у вищих навчальних закладах на заняттях навчальних дисциплін, які пов'язані із застосуванням елементів спортивних єдиноборств, виступають формою самовираження та самоствердження здобувачів вищої освіти, визначаючи їх спосіб життя, соціально значимі та загальнокультурні пріоритети. На передній план висувається прагнення до успіху, самостійності, впевненості в своїх силах [1].

На заняттях з елементами фізичного впливу на партнера, цілеспрямовано відтворюється конфліктна взаємодія індивідів. Вона ставить здобувачів вищої освіти, які змагаються між собою, в ситуацію в якій вони жорстко протистоять один одному, і в якій вони повинні діяти суворо в рамках узаконених правил. Фактично, здобувач постійно заходиться в ситуації, коли його дії виявляються реально направлені або на підтримку принципу «чесного суперництва» або на заперечення цього принципу. Таким чином створюючи умови близькі до життєвих ситуацій під час насильницьких дій злочинця в нестандартних умовах, з метою заподіяння шкоди здоров'ю, або навіть життю членам суспільства. Під час військового вторгнення на територію України дане питання набуло ще більш актуальних значень щодо захисту себе та інших громадян України.

В процесі регулярних занять спортивними єдиноборствами здійснюється різносторонній вплив на розвиток фізичних і психічних якостей здобувачів вищої освіти, а також на формування їх особистих якостей, уявлень та особливостей поведінки. В той же час прояви агресивності, які присутні в спорті, особливо в єдиноборствах, не повинні набувати антисуспільного характеру, а в значній мірі обмежуватись за рахунок засвоєння етичних та морально-правових норм.

Провідна роль у формуванні морально-правової культури здобувачів вищої освіти, що займаються єдиноборствами, належить керівникам спортивних секцій – викладачам та тренерам, які є фахівцями з відповідних видів спорту. Саме вони організовано та цілеспрямовано повинні здійснювати процес виховання, впливати на свідомість, почуття, волю своїх вихованців.

Викладачам, тренерам необхідно:

- чітко слідкувати за дотриманням правил загальної спортивної етики та етики конкретного виду спорту;
- систематично проводити роботу з профілактики травматизму на навчально-тренувальних заняттях і змаганнях;
- вимагати від здобувачів вищої освіти дисциплінованості, точного виконання ними вказівок викладачів, тренерів;
- чітко контролювати здобувачів під час навчально-тренувальних занять, не допускаючи жодного випадку виконання вправ без дозволу викладача, тренера;
- негайно припиняти заняття при застосуванні заборонених або грубих прийомів (в усіх випадках подібних порушень на винних необхідно накладати покарання, а при повторних порушеннях винних видаляти з занять);
- виховувати у здобувачів вищої освіти етичні і коректні стосунки, взаємну повагу;
- під час проведення спортивних змагань постійно інформувати глядачів про хід зустрічі команд, про розвиток видів спорту, а також підвищувати якість суддівства спортивних змагань, вживати дисциплінарні міри до спортсменів, що провокують грубу поведінку, допускають приклади неспортивного поводження, симуляцію травм та інші вчинки, що викликають негативну реакцію глядачів;
- проводити роботу щодо роз'яснення здобувачам правил поведінки у громадських місцях і при відвідуванні спортивних та інших видовищних заходів.

Аналіз літературних джерел дозволив нам виділити головні напрямки виховання спрямованого на формування морально-правової культури здобувачів-спортсменів, що займаються спортивними єдиноборствами:

- державно-патріотичне (формує патріотизм, вірність Батьківщині);
- моральне (формує почуття обов'язку, честь, совість, повагу, доброту);

- професійне (вольові, фізичні якості);
- соціально-патріотичне (виховує колективізм, повагу до спортсменів інших національностей);
- соціально-правове (виховує законослухняність);
- соціально-психологічне (формує позитивний морально-психологічний клімат в спортивному колективі) [2; 3].

Висновки. Заняття з використанням елементів єдиноборств у ЗВО формує навички захисту від насильницьких дій з боку нападника, дає можливість захистити себе та інших громадян, але заняття обов'язково повинні супроводжуватись відповідною правовою підготовкою. Заходи з морально-правового виховання здобувачів повинні здійснювати як фахівці у сфері фізичного виховання (тренери, викладачі), так і адміністрація ЗВО із залученням досвідчених юристів.

Також важливим аспектом залишається те, що боксери, борці та інші єдиноборці повинні чітко усвідомлювати реальні підстави притягнення до кримінальної відповідальності у разі заподіяння умисної або необережної шкоди здоров'ю під час конфліктів та настання відповідних наслідків. Слід також пам'ятати і те, що незнання закону не звільняє від відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Академіка, 2005. С. 431–438.
2. Колос М. А., Яременко В. В. Спортивно-етичні та правові норми виховання студентів на заняттях спортивними єдиноборствами. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. праць Волин. Нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк : Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2012. № 3 (19). С. 22–25.
3. YAREMENKO V., KOLOS M., SHANDRYGOS V. Use of elements of single combats in physical training of student's youth. *Published in Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports* in 2011. № 5. Pp. 121–124.

Ольга Валеріївна Колос,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0003-0412-1531

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Україна переживає надзвичайно важкий період, спричинений повномасштабним вторгненням російської федерації на суверенну територію незалежної України. В цей період, кожен громадянин та військовослужбовець Збройних Сил України переживає надзвичайно складні обставини. Питання щодо забезпечення дотримання законності в Збройних Силах України та інших військових структурах стають надзвичайно важливими в умовах складної ситуації в Україні, спричиненої широкомасштабним вторгненням російської федерації. З початку повномасштабного вторгнення значущо збільшується кількість порушень та злочинів, які вчиняють військовослужбовці [1, с. 328].

Основними напрямками правоохоронної діяльності у Збройних Силах України є:

- 1) забезпечення правопорядку та дисципліни;
- 2) охоронна діяльність та безпека об'єктів;
- 3) контроль за військовим транспортом;
- 4) захист прав військовослужбовців;
- 5) виконання покарань та утримання затриманих;
- 6) діяльність в умовах воєнного стану.

Забезпечення правопорядку та дисципліни – основний напрямок, який охоплює профілактику та реагування на правопорушення серед військовослужбовців. Даним напрямом насамперед охоплюється попередження та припинення злочинів, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень у військових частинах. Також до даного напрямку входить боротьба з нестатутними відносинами (протидія «дідівщині», булінгу, фізичному насильству між військовослужбовцями). Крім цього, до даного напрямку входить розшук та затримання військовослужбовців, які самовільно залишили місце служби (СЗЧ) або дезертирували, а також викраденої

зброї та техніки, проведення розслідувань за фактами порушень військової дисципліни.

З метою забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України, дотримання конституційних прав військовослужбовців, у 2002 році було прийнято Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» [2], відповідно до якого було створено Військову службу правопорядку у Збройних Силах України (далі – Служба правопорядку) – спеціальне правоохоронне формування в складі Збройних Сил України, призначене для запобігання злочинам, іншим правопорушенням, їх розкриття і припинення, а також виконання інших визначених Законом завдань правоохоронної діяльності. Такі завдання відносяться до основних завдань Служби правопорядку та відповідають меті її створення [3].

Слід зазначити, що детермінантами вчинення військовослужбовцями різних правопорушень окремі дослідники відносять:

- недоліки в організації та проведенні правової та попереджувальної роботи в частині, підрозділі:
- недоліки у сфері застосування дисциплінарної практики;
- безкарність за вчинені дрібні або дисциплінарні правопорушення;
- аморальна поведінка;
- приховування командуванням правопорушень та дисциплінарних провин підлеглих:
- неправильні дії командирів та начальників (офіцерів та сержантів), які можуть виявлятися у невикористанні своїх прав чи їх перевищенні,
- невикористання своїх загальних чи спеціальних обов'язків, залученні підлеглих у неправомірні дії [4].

Охоронна діяльність та безпека об'єктів – ще один з основних напрямків, до якого входить захист критичної інфраструктури та посадових осіб ЗСУ, охорона військових об'єктів (забезпечення безпеки арсеналів, баз, складів, штабів та інших важливих державних об'єктів), охорона посадових осіб (забезпечення особистої безпеки керівного складу Міністерства оборони та ЗСУ) та супровід вантажів (охорона військової техніки, зброї та боєприпасів під час їх транспортування). Крім того, до даного напрямку входить забезпечення контрольно-пропускного режиму, зокрема, організація служби на КПП військових частин та в органах військового управління.

Контроль за військовим транспортом та безпекою дорожнього руху також один з основних напрямків правоохоронної діяльності у Збройних Силах України. Для цього у 1999 році було створено спеціальний орган – Військову інспекцію безпеки дорожнього руху (ВІБ-ДР) [5]. Процес її становлення відбувався у декілька етапів, оскільки вона замінила собою радянську структуру Військової автомобільної інспекції. Спеціалізований контроль включає нагляд за експлуатацією військових транспортних засобів (технічний стан, документи водіїв), організацію руху військових колон, особливо в зонах проведення бойових дій, а також оформлення дорожньо-транспортних пригод за участю військових автомобілів.

Ще одним з напрямків правоохоронної діяльності у Збройних Силах України є утримання та супровід затриманих, яке включає в себе:

- 1) утримання військовослужбовців, заарештованих у дисциплінарному порядку або за рішенням суду (гауптвахти);
- 2) тримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, до передачі їх слідчим органам або суду;
- 3) супровід заарештованих та засуджених військовослужбовців (конвоювання).

Оскільки правоохоронна діяльність включає в себе не лише каральні, а й захисні функції, одним з основних напрямків є захист прав військовослужбовців. Зокрема, даним напрямком охоплюється забезпечення безпеки військовослужбовців та членів їхніх сімей у разі загрози їхньому життю чи здоров'ю. та сприяння відновленню порушених прав військовослужбовців.

В умовах війни навантаження на правоохоронні органи в ЗСУ значно розширюються, так як виникає необхідність боротьби з диверсійно-розвідувальними групами (ДРГ), виявлення та знешкодження ворожих агентів у районах дислокації військ, забезпечення дотримання комендантської години та режиму в гарнізонах. Крім цього, до даного напрямку входить функція організації збору, охорони та конвоювання військовополонених ворога до спеціальних таборів.

Висновки. Повномасштабне вторгнення РФ створило екстремальні умови, що призвели до зростання кількості правопорушень серед військовослужбовців. У цьому контексті правоохоронна діяльність у ЗСУ набула стратегічного значення, ставши ключовим інструментом збереження обороноздатності, керованості військ та легітимності дій армії. Спектр завдань правоохоронців значно розширився через воєнний

стан. Окрім внутрішнього контролю, на них покладено функції, що межують із бойовими: знешкодження ворожих агентів, забезпечення режиму в тилу та логістика військовополонених. Правоохоронна діяльність у ЗСУ є фундаментом дисципліни та правопорядку. Її ефективність залежить не лише від реакції на злочини, а й від усунення глибинних причин їх виникнення (недоліки командування, правовий нігілізм) та здатності адаптуватися до викликів повномасштабної війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пашенко Є. М. Злочинність військовослужбовців ЗСУ та інших військових формувань України в умовах агресії росії проти України. Кримінологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. Вип. 81, ч. 2. С. 324–329.
2. Про Військову Службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 № 3099-III : станом на 15 вересня 2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>
3. Прохоренко М. М., Котляренко О. П. Правоохоронні функції військової служби правопорядку у Збройних силах України. *Наука в інформаційному просторі-2012* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конференції, 4–5 жовтня 2012 р. URL : https://www.confcontact.com/2012_10_04/yur_prohorenko.htm
4. Голоборотько Я. Напрями діяльності Військової служби правопорядку у сфері попередження вчинення правопорушень військовослужбовцями та усунення умов їх вчинення. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Юридичні науки*. 2022. Випуск 3 (63). URL : <https://journals.maup.com.ua/index.php/law/article/view/3163/3606>
5. Про затвердження Положення про органи безпеки дорожнього руху Міністерства оборони України : наказ Міністерства оборони України від 01.11.1999 № 330. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-99#Text>

Тетяна Сергіївна Лисенко,
*здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня
навчальної групи ПДБП-24-1,
Державний податковий університет*

Науковий керівник:
Ольга Валеріївна Колос,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0003-0412-1531

МОДЕЛІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Правоохоронна діяльність є однією з ключових складових функціонування держави, адже саме вона забезпечує безпеку, стабільність, дотримання прав і свобод людини та підтримання верховенства права. У різних країнах світу правоохоронні системи формувалися під впливом історичних, соціокультурних та політичних чинників, що зумовило значну різноманітність моделей організації їх діяльності. Аналіз міжнародного досвіду є важливою передумовою для вдосконалення національної системи правопорядку та впровадження прогресивних механізмів взаємодії держави і суспільства у сфері безпеки.

У глобальній практиці традиційно виокремлюють три основні моделі правоохоронної діяльності: централізовану, децентралізовану та змішану (гібридну). Кожна з них має власні структурні особливості, сильні сторони та виклики, які визначають ефективність їх функціонування в конкретному державному контексті.

1. Централізована модель правоохоронної діяльності. Ця модель передбачає чітку вертикаль управління, у межах якої ключові повноваження у сфері підтримання правопорядку зосереджені на рівні центрального уряду. Приклади країн:

1) Франція – діяльність Національної поліції та Жандармерії суворо регламентується державою, підпорядкування здійснюється через Міністерство внутрішніх справ та Міністерство оборони.

2) Японія – Національна комісія з громадської безпеки здійснює єдиний контроль над місцевими департаментами поліції, що гарантує уніфікованість політики.

3) Китай – Міністерство громадської безпеки керує всією системою правоохоронних органів на загальнонаціональному рівні.

Переваги централізованої моделі: уніфікація стандартів і процедур; висока керованість та ефективна координація; можливість швидкого реагування в умовах кризових ситуацій. Недоліки: ризик політизації правоохоронних структур; недостатній зв'язок із локальними потребами громад; обмежена автономія територіальних підрозділів.

2. Децентралізована модель правоохоронної діяльності. Основою цієї моделі є широка автономія регіональних або муніципальних структур, які володіють значним обсягом повноважень у сфері забезпечення правопорядку. Приклади країн:

1) Сполучені Штати Америки – існує близько 18 тисяч різних правоохоронних органів, що забезпечує високий рівень локальної адаптації.

2) ФРН – поліцейські сили земель здійснюють більшість правоохоронних функцій, тоді як федеральна поліція виконує спеціалізовані завдання.

3) Канада – система ґрунтується на співіснуванні федеральної, провінційної та муніципальної поліції.

Переваги: гнучкість та орієнтація на потреби місцевих громад; конкуренція між підрозділами, що сприяє підвищенню якості послуг; розширені можливості демократичного контролю. Недоліки: ускладнення міжвідомчої координації; нерівномірне матеріально-технічне забезпечення; можливе дублювання функцій і повноважень.

3. Змішана (гібридна) модель правоохоронної діяльності. Змішана модель поєднує елементи централізованого та децентралізованого підходів, що забезпечує баланс між державним контролем і місцевою автономією. Приклади країн:

1) Італія – співіснують національні служби та муніципальна поліція, які виконують різні за змістом функції.

2) Іспанія – поряд із національними структурами діють автономні поліцейські сили окремих регіонів.

Переваги: поєднання централізованої координації з місцевою ефективністю; розподіл повноважень між різними рівнями управління; можливість створення високоспеціалізованих правоохоронних підрозділів. Недоліки: складність інтегрованого управління; перехресні або конфліктні повноваження; підвищені вимоги до координаційних механізмів.

Незалежно від обраної моделі, сучасні держави орієнтуються на базові міжнародні стандарти, такі як:

- Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (ООН, 1979), який визначає принципи законності та гуманності.
- Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї (ООН, 1990), які підкреслюють необхідність, пропорційність та підзвітність.
- Європейська конвенція з прав людини – формує високі вимоги до діяльності поліції держав – членів Ради Європи тощо.

На сучасному етапі реформування сектору безпеки Україна активно інтегрує міжнародні практики. Зокрема, це підвищення професійних стандартів, упровадження сучасних програм підготовки кадрів, створення незалежних органів контролю за діяльністю правоохоронних структур, оптимізація моделі управління, пошук оптимального балансу між централізацією та місцевими повноваженнями, розвиток цифрових технологій у правоохоронних процесах – від аналітичних платформ до електронних реєстрів.

Висновки. Світовий досвід демонструє, що ефективність правоохоронної діяльності визначається не стільки типом моделі, скільки якістю управління, рівнем професіоналізму кадрів, дотриманням прав людини та довірою суспільства. Централізовані моделі забезпечують єдність політики, децентралізовані – адаптивність і партнерство з громадою, а змішані – прагнуть поєднати обидві тенденції, хоч і потребують складних механізмів координації.

Для України важливо не просто запозичувати окремі елементи міжнародних практик, а вибудовувати власну ефективну систему правоохоронної діяльності, що відповідатиме викликам воєнного часу, завданням повоєнного відновлення та перспективі інтеграції до Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мозоль В. В. Зарубіжний досвід організації діяльності поліції. Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України. Харків, 2019. С. 171–173.
2. Організація діяльності поліції зарубіжних країн : навч. посіб. / Зарасило В. О., Басс В. О., Курилін І. Р., Братков С. І. Київ : Акад. управління МВС, 2007. 250, [7] с.
3. Проневич О. С. Моделі управління поліцією: аналіз зарубіжного досвіду. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2009. № 1. С. 145–167.

Сергій Якович Мартинюк,

викладач кафедри правоохоронної діяльності,

Державний податковий університет

(м. Ірпінь)

СУТНІСТЬ І МЕТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКО-МОСКВИНСЬКОЇ ВІЙНИ (НЕПОПУЛЯРНІ ДУМКИ З УНІВЕРСИТЕТУ)

1440 днів повномасштабного вторгнення. 4366 день війни з 2014 року. Але чому ці цифри – 1440 або 4360? Війна йде з моменту "підписання" (навмисно взяв у лапки, бо ніякого підписання не було) Переяславської угоди. Тобто 400 років Українців вбивають, виселяють, виморюють голодом, асимілюють, зневажають, принижують, а ми все до московитів говоримо "брати" і "сусіди". Як приклад: 1913 рік перепис населення в царській росії – "малоросів" – 81 млн, великоросів – 77 млн, в 1937 році перепис населення в СРСР: українців – 27 млн. Куди поділося – 50 млн людей? І головне чому ми про це не знаємо?

Це початок непопулярних думок

Я переконаний, що заняття по вогневій підготовці мають бути по всій Україні. Вся країна має стати на військові змагання. І сама суть предмета "Вогнева підготовка" має бути змінена. **Вогнева підготовка це наука вбивати. Або ми їх, або вони нас.** Знову як приклад. Найвищу юридичну силу в нашій країні має Конституція, яка є державно-правовою основою військового законодавства. Згідно зі ст.17 Конституції, "захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу". У ст. 65 зазначено, що "захист Вітчизни, незалежності й територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України". Гарні статті, а у нас повно біженців, ухилянтів, ждунів, "ненароджених для війни", манкуртів.

Висновок один – треба навчитися виконувати основний закон України. І саме цьому треба вчити студентів, як майбутню еліту України. І вчити, що розбудовувати країну, виправляти помилки, приймати не популярні рішення треба буде їм.

Вогнева підготовка по групах

Що таке вогнева підготовка? Для мене – написав вище, а по книжному – це вивчення теорії стрільби, оволодіння прийомами стрільби зі стрілецької зброї і метання ручних гранат. Тут я вважаю ізначально закладена помилка. Навіщо вивчати прийоми стрільби зі стрілецької зброї, якщо ти не збираєшся вбивати своїх ворогів? Має бути так – За Україну треба вбивати, а не гинути. Встань і вбий першим. Один постріл – один мертвий окупант.

Я розпочав курс лекцій не з вересня, тому намагався поєднувати теорію і практику. Звичайно, що основний посил робив на практику, тим паче, що електроний тир у нас прекрасний.

Розпочинав з вітання, яке є у ЗСУ: "Слава Україні" – "Героям слава". Це мотивує і додає військової дисципліни. Перше питання було дуже просте:

– Хто такий генерал Гандзюк Яків Григорович? Роман Грибов? Віталій Скакун? Олександр Мацієвський?

Відповідів не було, а були великі очі, здивування і нерозуміння.

– Хто знає цитату "русский военный корабль иди на @уй"?

Пожвавлення і знають всі, але, що це сказав на острові Зміїний 24 лютого 2022 року Роман Грибов не знають. Чому питання риторичне.

– Хто знає перших добровольців нашого міста, прізвища, позивні? Де проходила лінія оборони в Ірпені? Перші бої в Ірпені?

Практично нульове розуміння.

– Чому місто Ірпінь є літературною столицею України? Хто такий Максим Рильський, Григорій Кочур, Дмитро Паламарчук?

Мінусова реакція.

– Завершував заняття моїм гаслом (в 2011 році видав книгу з такою ж назвою) **"Я Українець і маю розум Переможця"**. Я говорив "Я Українець...", а студенти продовжували "і маю розум Переможця".

Практично (я цим пишаюсь) всі питання які перчислив вище ми обговорили. Проводив додаткові заняття, але було по справжньому, без москвинської брехні про один народ. Нормативну базу по практичним заняттям ми пройшли декілька разів. Чи задоволений я? Можна сказати, що так. Але (це магічне слово "але") покажіть мені того викладача який задоволений на 100 відсотків? Звичайно, щось буду змінювати в другому семестрі. Буде більше додаткових занять, зустрічей, обговорення книг і не тільки військового напрямку.

Треба приділити увагу і обговорити останній випадок, коли загинуло четверо поліцейських, більше комунікувати з бойовими бригадами НГУ, проводити зустрічі з учасниками бойових дій, приділяти більше часу національно – патріотичному вихованню.

І наостанок моя Лелечка, яку написав літом 2025 року:

Були – характерниками, зараз маємо бути – державниками, або ніхто, крім нас самих, не принесе нам Перемогу!

Сьогоднішня московія руїна, смердючий труп, страшний череп з великими пустими зіницями в яких стоїть огидний привід смерті з косою. І цей труп хочуть оживити за рахунок українських кісток. Це і є справжній привід для сучасної битви в 370 – річній війни московії і України. Важливо розуміти, що мир з московією неможливий ніколи. Доки вона існує як імперія, а ми як вільна нація. Ми є і ми будемо доки ми воюємо і знищуємо окупанта. Будемо надіятися на когось, нас вб'ють! Нам потрібна непохитна віра і воля до Перемоги!

Московія – труп, що воскрес (і хоче воскреснути зараз) за рахунок України.

Приклад з інтернету (Oleksandr Yarovyi) і таких прикладів дуже багато в моїх книгах, зокрема в книгах **«Пишаюсь, що я Українець або Лелеки рідним гніздам не зраджують», «Маю честь бути Українцем», «Народжені перемагати або краще загинути стоячи ніж жити на колінах»:**

"У 1630 роках Московія була нічим. Виснажена, забруднена, голодна. Смутна доба тільки формально закінчилась, але справжній занепад тривав. Злидні, бунти, голодні руки в столиці, невиплачені борги найманцям. Ні війська, ні скарбниці, ні честі. Вигорілий череп, який ще називав себе царством.

Але на південь від неї клекотіла нова сила – Запорозьке військо. У степу народився рух, який ударив у серце Речі Посполитої. Хмельницький підірвав підвалини польської монархії, і тим відкрив ворота Москві. Не тому, що кликав, а тому що ослабив Польщу.

І тут почалось. Після так званої Переяславської Ради – того недокументованого міфу, оригінал якого не знайдено досі – Московія отримала новий шанс. Не союз, а можливість. Не любов, а привід втрутитися. І вона втрутилась, як завжди це робила – тихо, підступно, без зайвих слів.

Це не була допомога Україні – це була гра на виснаження. Поки Україна боролася на два фронти – і з Польщею, і з татарами, і зі своїми

зрадниками – Москва рахувала зерно з Поділля, розбирала церкви на ікони, ставила своїх воєвод.

"Не дай, Боже, з москалем дружити" – писав Шевченко – "лучше в діжу головою, ніж з москалем брататися". Але хто його слухав? Ми тоді ще вірили в братство по вірі, а не по крові. І розплатились з головою.

Уже в 1667 році – менше ніж за два десятиліття – Москва підписує Андрусівське перемир'я з Польщею без відома козаків. Вони поділили Україну навпіл, як шмат хліба. Якби можна було, то й Дніпро переінакшили б на свій лад. Москва, вчорашній банкрут, тепер ділила чужу землю і диктувала умови.

І от питання – чому вона не зникла? Чому не вмерла, коли була порожня й безсила? Бо ми її оживили. Ми, які билися за свободу, а віддали чужому в руки. Ми, які дали їй свій хліб, своїх воїнів, свої церкви. Ми не вкладали гроші – ми вкладали себе.

Московія воскресла з нашої кістки. І зросла на нашій крові. Не одразу, не вмить – але тоді вона отримала кисень. Ми билися, а вона дихала. Ми гинули, а вона будувала армію. Ми розпинались у Руїні, а вона збирала податки

"Ми не бачимо речей як вони є – ми бачимо їх як самі є" – казав Ніцше. Ми бачили у Москві православного брата. А вона бачила в нас ресурс.

Сьогодні ми платимо за це. Платимо знову. Але тепер уже знаємо: воскресити труп – це накликати на себе прокляття. І якщо не вирвемо себе з його пазурів, то ніколи не будемо вільні по-справжньому.

Бо хто колись оживив мертве – сам може стати його м'ясом".

І що бачимо зараз? Те ж саме. Вигорілий череп, який ще хоче керувати імперією. Китай з радістю допомагає конати москві, бо по Уральські гори вже все Китай. Всі намагаються (в черговий раз) врятувати цей гниючий труп. Врятувати якусь "русскую культуру", "загадкову русскую душу", "русскую літературу", "русский балет" через якійсь саміт або зустріч на Алясці. Цей підстаркуватий президент не бачить за формою справжнього змісту московщини! Тому наш єдиний варіант - битися. І все залежить тільки від нас. Зрозуміємо це, буде Україна!

І ще один історичний приклад: ДЖОРДЖ ПАТТОН, американський генерал:

«Росія знає чого прагне – світового панування. І вона буде свої плани відповідно. Ми, з нашого боку, і в меншій мірі Англія і Франція,

не знаємо чого хочемо. В результаті ми отримуємо менше, ніж нічого. Якщо нам потрібно битися з ними (СРСР), то це потрібно робити зараз. Відсьогодні ми будемо слабкішими, а вони сильніші. Не будемо вдаватись до полірування чобіт і багатств, явімо росіянам силу і я б сказав, що ми перемогли німців і розбріли їх, але війну ми програли.

Мені сумно від того, що побачив в Берліні. Ми знищили те, що могло бути хорошою расою і збираємось замінити їх монгольськими дикунами. І вся Європа стане комуністичною. Кажуть, в перший тиждень після падіння Берліну всіх жінок, які тікали, розстрілювали, а тих, котрі не тікали – Гвалтували. Я міг заволодіти Берліном раніше советів, якби мені це дозволили. Я скажу – 3-я армія сомотужки і до біса малими втратами могла би змести те, що лишилося від росіян за шість тижнів. Зафіксуйте ці слова! Ніколи не забувайте їх! Коли нам доведеться битись з ними, це забере шість років і коштуватиме нам шість мільйонів життів».

P.S. Застереження легендарного американського генерала ДЖОРДЖА ПАТТОНА справдились. Україна з 2014 року великими жертвами бореться за свою незалежність. Наразі доречний роздум генерала: «Це не твоє діло – вмерти за свою країну, твоє завдання – змусити нещасного покидька з іншого боку померти!»

І наостанок

«Позбувайтесь комплексу меншовартості й залежності від чогось московського, кацапського, російського. Знищуйте в собі всю залежність від російського – радянського менталітету. Поставте величезний паркан від усього російського. В голові має бути уявна огорожа від усього московського: «язик», кіно, театр, книги, родичі з московських боліт. Усе викидайте на смітник. Якщо цього не зробимо зараз, не навчимо цьому дітей, то наші діти та онуки будуть воювати з москалями-«русскими». Пам'ятаймо про це!»

Чистимо зброю і не панікуємо! За Україну треба вбивати, а не гинути.

**«Русский мир» закінчується там, де він отримує по зубах...
До діла, до зброї, до змагання за власну Гідність.**

Будуймо Україну в собі і навколо себе для прийдешніх поколінь!

Сергій Павлович Параниця,
*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0001-7907-1220;

Ангеліна Віталіївна Беляєва,
*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
навчальної групи ПМНБЗ-24-1,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ: НОВІ ВИКЛИКИ

Правоохоронна діяльність є однією з ключових функцій держави, адже саме від її ефективності залежить рівень безпеки, законності та довіри громадян до влади. У ХХІ столітті правоохоронні органи функціонують в умовах швидких соціальних, технологічних і політичних змін, що породжує нові виклики та загрози. Для України ці виклики ускладнюються умовами воєнного стану, зростанням кіберзлочинності, трансформацією суспільних відносин та підвищеними очікуваннями громадян щодо дотримання прав і свобод людини.

Одним із головних викликів є забезпечення балансу між безпекою та правами людини. У кризових умовах держава змушена вдаватися до посилених заходів контролю, однак це не повинно призводити до свавільного обмеження прав і свобод громадян. Правоохоронні органи мають діяти виключно в межах закону, зберігаючи принципи верховенства права та поваги до людської гідності.

Не менш актуальною проблемою є зростання кіберзлочинності. Розвиток цифрових технологій, електронних сервісів і соціальних мереж сприяв появі нових форм злочинів: шахрайства, крадіжок персональних даних, кібератак на державні установи та об'єкти критичної інфраструктури. Це вимагає від правоохоронців нових знань, спеціальної підготовки та міжвідомчої співпраці на національному й міжнародному рівнях.

Як зазначає А. Терент'єва, що в Державі Ізраїль вибрано воєнно-орієнтований підхід до управління в умовах кризових ситуацій. Це зумовлено генезою самої держави та навколишнім безпековим середовищем з існуванням постійного джерела екзистенційної загрози та

обмеженими ресурсами через особливості географічного розташування [2, с. 330].

Ще одним серйозним викликом є психологічне навантаження на працівників правоохоронних органів. Постійна робота в умовах ризику, суспільної напруги та війни призводить до професійного вигорання, стресів і посттравматичних розладів. Тому дедалі більшого значення набувають програми психологічної підтримки, реабілітації та професійної адаптації правоохоронців.

Нові виклики актуалізують питання реформування правоохоронної системи. Сучасна правоохоронна діяльність повинна бути орієнтована не лише на каральні функції, а й на превенцію правопорушень, партнерство з громадянами та прозорість діяльності. Рівень довіри суспільства до правоохоронних органів прямо впливає на ефективність їхньої роботи, адже без співпраці з громадськістю неможливо забезпечити стабільний правопорядок.

Важливою складовою реформ є також підвищення професійної етики та антикорупційних стандартів. Дотримання моральних принципів, законності й справедливості формує позитивний імідж правоохоронця як захисника, а не як джерела загрози для громадян.

Запровадження воєнного стану в Україні суттєво трансформувало зміст, форми та методи правоохоронної діяльності. Правоохоронні органи змушені виконувати свої функції в умовах підвищеної небезпеки, обмежених ресурсів та постійної загрози диверсійної діяльності. Це зумовлює необхідність швидкого прийняття рішень, ефективної міжвідомчої взаємодії та адаптації до нестандартних ситуацій.

Особливого значення набуває документування воєнних злочинів, забезпечення публічної безпеки на деокупованих територіях, розшук зниклих безвісти осіб, протидія мародерству та колабораціонізму. У таких умовах правоохоронна діяльність виходить за межі традиційних уявлень і поєднує елементи кримінального, адміністративного, міжнародного та гуманітарного права. За даними Порталу оперативних даних УВКБ ООН на 31.01.2023 в Німеччині було зареєстровано 1 055 323 особи з України, які втекли від війни (Operational Data Portal). Згідно з регіональним звітом ООН у вересні 2022 р., близько 87 % українських біженців – це саме жінки й діти (Lives on Hold, 2022), які в умовах вимушеної міграції зіткнулися з низкою проблем в різних сферах [3, с. 88].

Сучасні виклики зумовлюють активне впровадження цифрових технологій у правоохоронну діяльність. Електронні реєстри, автоматизовані системи обліку, відеофіксація, використання штучного інтелекту та аналітичних платформ значно підвищують ефективність розслідування правопорушень і превентивної діяльності.

Разом із тим цифровізація породжує нові проблеми, пов'язані із захистом персональних даних, кібербезпекою та можливими зловживаннями. Правоохоронні органи мають діяти в умовах чітко визначених правових меж, забезпечуючи баланс між технологічними можливостями та конституційними правами людини на приватність і недоторканність особистого життя.

Глобалізаційні процеси та повномасштабна війна проти України актуалізували міжнародну співпрацю правоохоронних органів. Спільні розслідування, обмін інформацією, участь у діяльності міжнародних правоохоронних організацій та судових інституцій стали необхідною умовою протидії транснаціональній злочинності й воєнним злочинам.

У цьому контексті важливу роль відіграє гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, зокрема у сфері прав людини, кримінального процесу та доказування. Правоохоронна діяльність дедалі більше орієнтується на європейські цінності законності, пропорційності та відповідальності.

Окремої уваги потребують морально-етичні аспекти правоохоронної діяльності. У кризових умовах суспільство особливо гостро реагує на будь-які прояви зловживань владою, корупції чи порушення прав людини. Тому професійна етика правоохоронця стає не менш важливою, ніж його правова підготовка.

Справедливість, неупередженість, повага до людської гідності та відповідальність за прийняті рішення формують моральний фундамент правоохоронної діяльності. Саме на цих засадах можливе збереження довіри громадян навіть у надзвичайних умовах.

Нові виклики висувають підвищені вимоги до професійної підготовки працівників правоохоронних органів. Сучасний правоохоронець повинен володіти не лише правовими знаннями, а й навичками кризової комунікації, психологічної стійкості, роботи з цифровими технологіями та міжнародного співробітництва. На думку В. Березняка, що структура і окремі норми Римського статуту тією чи іншою мірою не відповідають національному законодавству держав, тому що

більшість має класичну первинну побудову кримінального закону на відміну від Статуту [4, с. 158].

Система підготовки кадрів має бути гнучкою, практично орієнтованою та спрямованою на безперервне навчання. Особливе значення набувають тренінги з прав людини, стресостійкості та етичних стандартів професії.

Подальший розвиток правоохоронної діяльності в Україні пов'язаний із комплексним реформуванням системи, удосконаленням законодавства та впровадженням сучасних управлінських підходів. Важливими пріоритетами залишаються підзвітність, відкритість і орієнтація на потреби суспільства.

Ефективна правоохоронна діяльність повинна бути спрямована не лише на реагування на правопорушення, а й на їх попередження, формування правової культури та зміцнення громадянської безпеки. Саме такий підхід відповідає сучасним викликам і забезпечує сталий розвиток правової держави.

Таким чином, нові виклики правоохоронної діяльності зумовлені комплексом внутрішніх і зовнішніх чинників: війною, цифровізацією, глобалізацією, трансформацією суспільних цінностей. Від здатності правоохоронних органів адаптуватися до цих змін залежить ефективність захисту прав і свобод людини, стабільність правопорядку та довіра громадян до держави.

Отже, правоохоронна діяльність у сучасних умовах стикається з комплексом нових викликів – від цифрових загроз і воєнних ризиків до проблем дотримання прав людини та психологічного стану персоналу. Ефективна відповідь на ці виклики можлива лише за умови системного реформування, впровадження інновацій, зміцнення правової культури та розвитку партнерських відносин між державою і суспільством. Саме така модель правоохоронної діяльності здатна забезпечити стабільність, безпеку та справедливість у демократичній державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні : Закон України від 09.10.2024 № 4009-IX / Верховна Рада України.

2. Терент'єва А. Досвід Держави Ізраїль щодо управління безпекою цивільного населення в умовах кризових ситуацій. *Державне управління*. 2023. Вип. 2 (14). С. 310–333.

3. Нижнікова С. Сфери уразливості українців в умовах вимушеної міграції в Німеччину. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія* (oct 2023). URL : <https://intranet.vspu.edu.ua/nzhist/index.php/nzhist/article/view/875/848>

4. Березняк В. С. Щодо особливостей юрисдикції Міжнародного кримінального суду: аналіз окремих положень Римського статуту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 155–160. URL : <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10106>

5. Поліцейська діяльність : підруч. / Фоменко А. Є., Юнін О. С., Миронюк Р. В., Собакарь А. О. та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України О. С. Юніна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 432 с.

Юлія Едуардівна Пашко,

*здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого,
Міжрегіональна академія управління персоналом*

Науковий керівник:

Володимир Олексійович Заросило,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності,
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(м. Київ)*

ORCID 0000-0002-9572-7530

ОКРЕМІ АСПЕКТИ У СФЕРІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ ПІСЛЯ УХВАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ УРСР 1970 РОКУ

У Земельному кодексі Української РСР, як і у більшості нормативних актів того періоду зазначалось, що державна власність на землю, яка виникла в результаті колективізації, становить основу земельних відносин у СРСР, до складу якого на основі добровільного об'єднання і рівноправності з іншими союзними республіками входила і Українська Радянська Соціалістична Республіка.

Політична заява про те, що земля, яка була у приватній власності і використовувалась з певними відхиленнями і також використовувалась як знаряддя для експлуатації людей в СРСР стала використовуватися в інтересах усього народу.

Державна власність на землю певною мірою допомогла у забезпеченні населення продукцією сільського господарства. У сільському господарстві було здійснено перехід до соціалістичних форм землекористування. Разом з тим самі питання що таке соціалістичні форми землекористування не визначалися

Державна власність на землю сприяла створенню матеріально-технічної бази комунізму.

Закон другої половини XX століття починався словами про здобутки Великої Жовтневої соціалістичної революції, та посиланням на Декрет «Про землю» від 26 жовтня (8 листопада) 1917 р., відповідного до якого приватна власність на землю була скасована назавжди, а вся земля була перетворена у всенародне добро і безоплатно передана трудящим у користування.

При цьому як завжди у партійних документах не вказувалися недоліки, а тільки досягнення.

Відсутність бажання в авторів названого закону визнавати, якщо і не абсолютну помилковість, то, принаймні, можливість внесення змін до проголошеного більш ніж 50 років назад курсу розвитку, свідчить про те, що *de jure* регулювання земельних правовідносин не знало світоглядних змін.

У жовтні 1964 р. М. Хрущов був звільнений з посад Першого Секретаря ЦК КПРС та Голови Ради Міністрів СРСР, офіційною причиною був стан здоров'я, але насправді його було звинувачено у помилковій економічній політиці, занепаді сільського господарства, та навіть створенні власного культу, вважають, що важливу роль в усуненні М Хрущова відіграла його спроба обмежити привілеї номенклатури компартії. Так, у першій половині 1957 р. Президія ЦК КПРС скасувала, запроваджену Сталіним, систему видачі крупних грошових сум партійним керівникам, які могли у два або три рази перевищувати офіційну платню. А на XXII з'їзді КПРС було прийнято новий Статут партії, згідно з яким під час кожних чергових виборів склад ЦК КПРС і його Президії оновлюється не менше ніж на одну четверту його частину.

Отже, після зупинення курсу «відлиги» не логічним було б чекати законодавчого закріплення зменшення ролі держави в управлінні суспільними відносинами, загалом, та у сільськогосподарській сфері, зокрема.

Проте серед дослідників радянського періоду немає одностайних висновків щодо реформування земельних відносин у 60–70-х рр. Так, Жулканич Н. М. зазначає, що у зв'язку із складним становищем у галузі сільського господарства тогочасне радянське керівництво намагалося запобігти системній кризі [1].

Аналіз стану справ у сільському господарстві країни який було зроблено на березневому пленумі ЦК КПРС у 1965 р., на якому було поставлене завдання перш за все ліквідувати відмінності між працею в сільському господарстві та в промисловості ще далі показав відірваність від розуміння процесів, які відбувалися в сільському господарстві.

Як пише Гуца К. О. законодавці завданням яких було продовжувати ленінську теорію відчуження селян від землі, які розуміли право приватної власності на землю як засіб експлуатації людини людиною, вважали, що головне урівняти село і місто, проте вони не уявляли собі, що це можна було зробити шляхом передачі землі тим, хто її обробляє [2].

Окремі дослідники доводять, що хоча в Україні поспіль в 1963, 1965, 1967, 1968, 1972 рр. були посушливими, то голоду вдалося не допустити

Навіть існувала що для успішного будівництва комунізму та водночас демократизації суспільства необхідно підвищення керівної ролі партії в державному будівництві, а також в сільському господарстві.

Разом з тим окремі дослідники підкреслювали необхідність вивчення та аналізу аграрного ладу в епоху капіталізму, адже він у такому вигляді існує здавна і його розвиток пов'язаний у першу чергу з історією торгового капіталу. Тому ринок землі а також приватна власність на землю можна вважати є відповідним двигуном розвитку сільськогосподарських правовідносин

Як бачимо, незважаючи на консерватизм у формулюванні положень нормативно-правових актів, наприклад, Земельного кодексу Української РСР від 8 липня 1970 р., науковці та фахівці у галузі права були прогресивнішими та не відхиляли однозначно можливих переваг ринкової системи господарювання. Принаймні деякі, як ми зазначили вище, вивчали особливості цієї системи.

Земля у Земельному кодексі УРСР 1970 року визнавалася спільним надбанням усього радянського народу, проте власність на землю встановлювалася винятково державна. Ці два, досить протилежні за своїм змістом, положення було закріплено в одній статті, у ст. 3 Земельного кодексу УРСР [3].

Таким чином, громадяни були позбавленні можливості проявляти цілком вільну ініціативу як учасники земельних правовідносин. Держава брала на себе роль «опікуна» кожного громадянина, тим самим нібито стверджуючи неспроможність їх самостійно піклуватися про себе та представляти власні інтереси. Громадяни УРСР визначалися лише як землекористувачі, згідно із ст. 13 Земельного Кодексу УРСР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жулканич Н. М. Аграрні перетворення в областях українських Карпат (друга половина 60-х ХХ ст. – початок ХХІ ст.) : дис. ... д-ра іст. наук за спец. : 07.00.01. К., 2009. 456 с.
2. Гуца К. О. Юридична відповідальність за земельні правопорушення, що посягають на право власності, в радянській Україні (1922–1991 рр.): історико-правові аспекти : дис. канд. юрид. наук.

Спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Дніпро, 2017.

3. Земельний Кодекс УРСР : Закон УРСР від 08.07.1970 № 2874-VII. *ВВР*. 1970. № 29. Ст. 205. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2874%D0%B0-07#Text>

Анастасія Юріївна Плахотіна,
*здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня
навчальної групи ПДБП-24-1,
Державний податковий університет*

Науковий керівник:

Ольга Валеріївна Колос,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0003-0412-1531

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ПРОЄКТІ I-FORCE INTERPOL ТА ЇЇ ВНЕСОК У ПРОТИДІЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

У сучасних умовах глобалізації та інтенсивного розвитку цифрових технологій злочинність дедалі частіше набуває транснаціонального характеру, що потребує ефективної координації національних правоохоронних органів із міжнародними структурами. Особливо актуально це для України в умовах повномасштабної війни та зростання загроз транснаціональної організованої злочинності [1].

Вибір України на користь євроінтеграційного курсу зумовлює необхідність приведення національних стандартів правоохоронної діяльності у відповідність до європейських і міжнародних норм. Одним із ключових інструментів міжнародної взаємодії є **INTERPOL**, яка забезпечує глобальне співробітництво правоохоронних органів у боротьбі з транснаціональною злочинністю.

Важливим прикладом такого співробітництва є **регіональний проєкт I-FORCE**, спрямований на підвищення спроможності правоохоронних органів країн Східної Європи у боротьбі з організованою злочинністю та її транскордонними проявами. У офіційному Factsheet INTERPOL зазначено що проєкт підтримуватиме правоохоронні органи у протидії серйозній організованій злочинності та транскордонним загрозам, що виникають унаслідок збройного конфлікту в Україні, та посилюватиме поліцейську співпрацю й оперативну взаємодію в регіоні Східної та Південно-Східної Європи [2].

Проект надає Україні технічну та аналітичну підтримку, включаючи обмін досвідом, навчальні заходи та спільні оперативні дії. Використання цифрових платформ INTERPOL, таких як **I-24/7**, дозволяє українським правоохоронцям підвищити ефективність розслідувань і інтегруватися у міжнародну систему безпеки.

Таким чином, участь України в проєкті I-FORCE є актуальним напрямом досліджень для аналізу механізмів міжнародного поліцейського співробітництва, цифровізації правоохоронних процесів та розвитку системи протидії транснаціональній злочинності у контексті євроінтеграційного курсу держави.

Після початку повномасштабної війни Російської Федерації проти України у 2022 році міжнародна спільнота відзначила зростання ризиків, пов'язаних із поширенням транснаціональної злочинності, нелегальної торгівлі зброєю, людьми та наркотиками. У відповідь на ці виклики INTERPOL ініціював низку проєктів, спрямованих на зміцнення регіональної безпеки та координацію дій поліцій країн Східної Європи. Як зазначається в офіційних матеріалах організації, «з 2022 року правоохоронні органи відстежують потенційний вплив конфлікту в Україні на серйозну організовану злочинність та тероризм у країнах регіону та в усьому світі» [3].

Одним із важливих етапів стала реалізація пілотного проєкту «Оперативна допомога в Молдові», який тривав з жовтня 2022 до лютого 2024 року. У межах цієї ініціативи Інтерпол розгорнув групи оперативної підтримки, що спільно з українськими та молдовськими правоохоронними структурами заклали основу для формування нових партнерств і поглиблення транскордонної взаємодії [3].

На базі цього досвіду було започатковано проєкт I-FORCE (INTERPOL Fighting Organized crime through Regional Cooperation in Europe) – довгострокову ініціативу, спрямовану на зміцнення спроможності правоохоронних органів регіону у протидії організованим злочинності, що активізувалася внаслідок війни в Україні. У документах INTERPOL підкреслюється, що проєкт «просуватиме передовий досвід країн Східної Європи, забезпечуючи обмін інформацією та оперативну підтримку для підвищення рівня безпеки на східних кордонах Європи» [3].

Проект охоплює широкий спектр злочинів – від торгівлі людьми, наркотиками, зброєю та транспортними засобами до фінансових правопорушень, терористичної діяльності та кіберзлочинності. Його

реалізація передбачає посилення інфраструктури Національних центральних бюро (НЦБ) Інтерполу в Україні та Молдові, модернізацію комунікаційних систем, підвищення професійної кваліфікації спеціалізованих підрозділів поліції, створення спільних цільових груп для проведення транснаціональних розслідувань і розвиток міждержавної довіри через регулярні консультації між правоохоронними структурами [3].

Україна відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме її територія є одним із головних осередків безпекових загроз у регіоні. Завдяки участі в проєкті українські правоохоронні органи отримують доступ до цифрової платформи I-24/7, що забезпечує обмін оперативною інформацією в режимі реального часу. Це сприяє ефективнішому розслідуванню злочинів, ідентифікації жертв торгівлі людьми, виявленню транскордонних правопорушень і затриманню злочинців, які переховуються за межами держави.

Крім того, у партнерстві з гуманітарними організаціями проєкт I-FORCE передбачає підтримку постраждалих від злочинів, зокрема жертв торгівлі людьми, забезпечуючи їх правовий і психологічний захист. Такий підхід поєднує репресивні та гуманітарні елементи правоохоронної діяльності, формуючи сучасну модель міжнародної взаємодії, що відповідає європейським стандартам захисту прав людини й безпеки [3].

Висновки. Проєкт I-FORCE, започаткований INTERPOL, відіграє ключову роль у посиленні безпеки Східної Європи в умовах воєнної агресії проти України. Його діяльність спрямована не лише на боротьбу з організованою злочинністю, а й на розвиток міжнародної довіри, обмін інформацією та підвищення професійного рівня правоохоронців. Спільні ініціативи, такі як створення цільових груп, модернізація інфраструктури Національних центральних бюро та впровадження сучасних аналітичних інструментів, суттєво підвищують ефективність протидії транснаціональним загрозам. Як зазначає INTERPOL, I-FORCE сприяє формуванню більш безпечного простору у Європі через координацію дій правоохоронних органів та обмін оперативною інформацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України.

2. Project I-FORCE – Phase I Factsheet / INTERPOL. URL : https://www.interpol.int/content/download/21092/file/24COM005275-02-OC_OAM_I-FORCE_Project%20sheet_2024%20EN%2004%20HR.pdf (дата звернення: 07.11.2025).

3. Project I-FORCE: Organized crime in Europe / INTERPOL. URL : <https://www.interpol.int/en/Crimes/Organized-crime/Projects/Project-I-FORCE> (дата звернення: 10.11.2025).

Ліана Михайлівна Рудика,

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

навчальної групи ПДБП-24-1,

Державний податковий університет

Науковий керівник:

Галина Леонідівна Чигрина,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності,

Державний податковий університет

(м. Ірпінь)

ORCID 0000-0002-4546-0145

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ В БОРОТЬБІ З ФІНАНСОВИМИ ЗЛОЧИНАМИ

Фінансові злочини сьогодні є однією з найнебезпечніших загроз глобальній економічній безпеці. Тому стоїть питання, як забезпечити ефективну протидію фінансовим злочинам у світі, де гроші миттєво перетинають кордони, а злочинці користуються міжнародними схемами ухилення від покарання. Активний розвиток цифрових технологій, поширення криптовалют, збільшення кількості онлайн-фінансових операцій та транснаціональних корпорацій створюють сприятливі умови для відмивання доходів, фінансування тероризму та ухилення від оподаткування. Для України ця проблема має особливе значення, оскільки держава перебуває на етапі активної євроінтеграції та реформування правоохоронної системи. Джерелами тіньових доходів залишаються торгівля зброєю, наркотиками, контрабанда, гральний бізнес, а також розкрадання державного майна. У таких умовах ефективна діяльність правоохоронних органів та їхня взаємодія з міжнародними структурами набуває першочергового значення. Важливу роль у цьому відіграють міжнародно-правові акти, зокрема Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом [1], а також співпраця України з Євразійською групою з протидії легалізації злочинних доходів (ЄАГ) [4; 5].

Таким чином, аналіз механізмів міжнародної взаємодії у сфері протидії фінансовим злочинам є необхідним кроком на шляху до забезпечення економічної стабільності та прозорості державної політики.

Система протидії фінансовим злочинам в Україні є складною багаторівневою структурою, що об'єднує низку спеціалізованих органів, уповноважених здійснювати аналітичну, оперативно-розшукову та процесуальну діяльність. Їхня взаємодія забезпечує комплексний підхід до запобігання та розслідування економічних правопорушень, пов'язаних із відмиванням доходів, корупцією, фінансуванням тероризму та ухиленням від сплати податків:

1. Бюро економічної безпеки України (БЕБ) – центральний орган, що виявляє, розслідує та запобігає економічним злочинам. Координує боротьбу з відмиванням коштів і співпрацює з Європолем, OECD та фінансовими розвідками інших держав.

2. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) – розслідує корупційні злочини, у тому числі міжнародні. Взаємодіє з антикорупційними органами Польщі, Литви, Румунії, а також з EPPO та OLAF.

3. Служба безпеки України (СБУ) – запобігає фінансуванню тероризму, відмиванню коштів і економічним диверсіям, співпрацює з Інтерполом, Європолем і спецслужбами партнерів.

4. Національна поліція України – протидіє кібер- та економічним злочинам, бере участь у міжнародних операціях з викриття фінансових мереж і шахрайських схем онлайн.

5. Державна податкова та митна служби – виявляють ухилення від сплати податків, контрабанду, незаконне виведення капіталів, співпрацюють з органами ЄС, Світовим банком і МВФ.

6. Державна служба фінансового моніторингу (ДСФМУ) – головний орган у сфері запобігання відмиванню доходів, представляє Україну в Egmont Group, забезпечує обмін інформацією та блокування підозрілих активів [6].

Також у боротьбі з фінансовими злочинами Україна активно взаємодіює з провідними міжнародними та міжурядовими структурами:

1. Інтерпол – забезпечує обмін оперативною інформацією між правоохоронними органами світу, координує розшук осіб та міжнародні розслідування. Україна бере участь в операціях «НАЕСНІ», спрямованих на виявлення кіберфінансових шахрайств.

2. Європол – головний партнер України у боротьбі з відмиванням коштів, податковими злочинами та шахрайством із фондами ЄС. Українські правоохоронці мають доступ до бази даних Європолу для спільних процесуальних дій.

3. FATF – міжнародна група, що встановлює стандарти у сфері протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму. Україна впроваджує її рекомендації для підвищення фінансової прозорості.

4. Egmont Group – мережа підрозділів фінансової розвідки понад 160 країн, яка забезпечує швидкий і безпечний обмін інформацією про підозрілі фінансові операції.

5. OLAF – співпрацює з Україною для захисту фінансових інтересів ЄС і запобігання зловживанням із грантовими та міжнародними коштами.

6. МВФ (IMF) та Світовий банк – реалізують в Україні програми підтримки, спрямовані на вдосконалення фінансового контролю, податкового адміністрування та боротьбу з корупцією [6].

Одним із показових прикладів ефективної міжнародної взаємодії є партнерство Бюро економічної безпеки України з Європейським поліцейським управлінням (Європол).

У січні 2023 року БЕБ офіційно отримало статус компетентного органу співпраці з Європол, що дозволило створити безпосередній канал обміну аналітичною та оперативною інформацією. Цей крок став важливим етапом у зміцненні спроможності України розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням доходів, ухиленням від сплати податків, незаконним виведенням коштів за кордон та фінансуванням організованих злочинних груп [5].

У березні 2023 року БЕБ спільно з Національною поліцією України та представниками Європолу узгодило алгоритм взаємодії, який включає:

- обмін оперативною інформацією через захищені канали Європолу;
- спільні навчальні заходи, тренінги та стажування з метою підвищення професійного рівня слідчих;
- розробку аналітичних звітів та спільних стратегій протидії фінансовим злочинам;
- підтримку міжнародних розслідувань, що мають економічний або корупційний характер [5; 6].

Таким чином, у межах цього партнерства реалізовано кілька ключових форм міжнародної взаємодії:

1. Обмін інформацією – забезпечує своєчасне виявлення фінансових злочинів, пов'язаних із транскордонними операціями.

2. Навчання та підвищення кваліфікації – сприяє імплементації європейських стандартів у сфері економічної безпеки.

3. Стратегічне партнерство – закладає основу для постійної співпраці у рамках європейської системи безпеки [6].

Важливість цієї співпраці для України полягає у зміцненні фінансової та економічної безпеки держави, а також у наближенні до стандартів Європейського Союзу у сфері боротьби з фінансовими правопорушеннями. Співпраця з Європолем сприяє не лише підвищенню ефективності розслідувань, а й формує довіру між правоохоронними структурами України та держав-членів ЄС, що має стратегічне значення в контексті євроінтеграції [5; 6].

Україна поступово впроваджує комплексні заходи, спрямовані на зміцнення міжнародної співпраці та підвищення ефективності фінансового контролю.

1. *Імплементация міжнародних стандартів FATF і ЄС.* Виконання рекомендацій FATF є ключовим напрямом у реформуванні національної системи фінансового моніторингу. Гармонізація внутрішніх процедур із європейськими стандартами забезпечує єдиний підхід до виявлення підозрілих операцій, перевірки клієнтів фінансових установ і контролю за міжнародними переказами.

2. *Розвиток цифрових інструментів моніторингу фінансових потоків.* Впровадження сучасних аналітичних систем і платформ автоматизованого обміну даними між банками та Держфінмоніторингом сприятиме швидшому виявленню схем відмивання грошей, незаконного виведення капіталу та корупційних операцій. Цифровізація знижує ризики людського фактору та посилює координацію з міжнародними партнерами.

3. *Поглиблення співпраці з Європолем та OLAF.* Отримання Бюро економічної безпеки статусу офіційного партнера Європолу відкриває нові можливості для обміну інформацією про транснаціональні злочинні мережі. Спільні ініціативи з OLAF дозволяють ефективніше контролювати використання європейських грантів і програм технічної допомоги. Таке партнерство підсилює фінансову безпеку держави та зміцнює міжнародний авторитет України.

4. *Підвищення прозорості банківських операцій.* Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема Common Reporting Standard (CRS), сприятиме ефективнішому контролю за транскордонними переказами та запобіганню ухиленню від сплати податків. Це також підвищить рівень довіри іноземних інвесторів і зменшить ризик корупційних практик у банківській сфері [6].

Попри активне розширення співпраці України з міжнародними інституціями – такими як Європол, OLAF, Інтерпол та FATF – все ще існує низка чинників, які стримують ефективність спільних дій у сфері протидії фінансовим злочинам [6].

Невідповідність національного законодавства міжнародним стандартам. У кожній державі діють власні кримінально-правові, фінансові та банківські норми, які не завжди узгоджуються з міжнародними вимогами. Це ускладнює процес визнання доказів, проведення спільних розслідувань та обмін матеріалами кримінальних проваджень. Відмінності у визначенні понять, таких як «фінансове шахрайство» чи «відмивання доходів», призводять до труднощів у правовій кваліфікації злочинів [6].

Надмірна бюрократичність обміну інформацією. Отримання та передача даних між компетентними органами часто супроводжується складними процедурами узгодження, офіційними перекладами та дипломатичними погодженнями. Це знижує оперативність реагування на правопорушення, що потребують швидких дій, особливо у сфері кіберзлочинності та транскордонних фінансових операцій [6].

Недостатній рівень технічної інтеграції інформаційних систем. Українські правоохоронні структури не завжди мають безпосередній доступ до міжнародних баз даних, таких як SIENA (Європол), APIS (Інтерпол) чи фінансові платформи ЄС. Несумісність програмного забезпечення та відсутність інтегрованих каналів обміну інформацією призводять до затримок у перевірці осіб, компаній або транзакцій, що ускладнює виявлення злочинців.

Нестача кваліфікованих фахівців у сфері фінансової розвідки [6]. Ефективність міжнародної взаємодії значною мірою залежить від рівня підготовки кадрів. В Україні все ще бракує спеціалістів, які володіють міжнародними методиками фінансового аналізу, аудитом, навичками роботи з цифровими доказами та іноземними мовами. Це знижує якість аналітичних матеріалів і швидкість реагування на запити партнерів [6].

У сучасних умовах глобалізації фінансові злочини набули транснаціонального характеру, що потребує широкої міжнародної координації. Вони становлять серйозну загрозу економічній безпеці держав, дестабілізують фінансові системи та сприяють поширенню корупції й тіньової економіки. Тому міжнародна співпраця правоохоронних органів України є одним із ключових напрямів державної політики у сфері протидії фінансовій злочинності [6].

Боротьбу з фінансовими правопорушеннями в Україні здійснюють Бюро економічної безпеки, НАБУ, СБУ, Національна поліція, Державна служба фінансового моніторингу, а також митні й податкові органи. На міжнародному рівні партнерами виступають Європол, Інтерпол, FATF, Egmont Group, OLAF, Міжнародний валютний фонд і Світовий банк [6].

Основними формами співпраці є обмін оперативною інформацією, спільні розслідування, міжнародна правова допомога та участь у навчаннях. Важливим досягненням стало надання у 2023 році Бюро економічної безпеки статусу компетентного органу співпраці з Європолем, що підвищило швидкість обміну даними та ефективність реагування на економічні злочини [6].

Водночас залишаються проблеми: невідповідність законодавства міжнародним стандартам, бюрократичність процедур, технічна відсталість інформаційних систем і недостатня підготовка кадрів. Ці чинники стримують ефективність міжнародної взаємодії [6].

Перспективними напрямками є імплементація стандартів FATF і ЄС, цифровізація фінансового моніторингу, інтеграція з мережами Європолу та OLAF, а також підвищення прозорості банківських операцій. Реалізація цих заходів зміцнить фінансову безпеку України та сприятиме її інтеграції до європейського правового простору [6].

Отже, міжнародна взаємодія у сфері боротьби з фінансовими злочинами є важливим чинником захисту економічних інтересів України та підвищення довіри міжнародних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000. *Офіційний вісник України*. 2004. № 29. С. 1925. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення: 13.11.2025).

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. *Офіційний вісник України*. 2006. № 22. С. 1603. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 13.11.2025).

3. Конвенція Ради Європи про відмивання, виявлення, арешт і конфіскацію доходів від злочину та фінансування тероризму (Варшавська конвенція) від 16.05.2005 / Рада Європи, Страсбург. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text (дата звернення: 13.11.2025).

4. FATF Recommendations. Updated February 2023. URL : <https://www.fatf-gafi.org> (дата звернення: 13.11.2025).

5. Бюро економічної безпеки України. Повідомлення про отримання статусу компетентного органу співпраці з Європолем. Київ, 2023. URL : <https://esbu.gov.ua> (дата звернення: 13.11.2025).

6. Буткевич С. А. Міжнародно-правовий досвід протидії легалізації «брудних» грошей. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. Вип. 25. С. 62–66.

Катерина Андріївна Стеченко,
*здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня
навчальної групи ПДБП-24-1,
Державний податковий університет*

Науковий керівник:

Ольга Валеріївна Колос,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0003-0412-1531

РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЯК СКЛАДОВОЇ РЕФОРМИ МВС УКРАЇНИ

Реформування системи Міністерства внутрішніх справ України є одним із пріоритетних напрямів розвитку держави на шляху до європейської інтеграції. Одним із ключових компонентів цього процесу є вдосконалення експертно-криміналістичної служби, яка забезпечує наукову, технічну та доказову підтримку у кримінальних провадженнях. В умовах цифровізації суспільства, транснаціональної злочинності та розвитку інформаційних технологій роль експертно-криміналістичної служби суттєво зросла [1].

Експертно-криміналістична служба МВС України здійснює діяльність у складі Головного управління Національної поліції та Науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів (НДЕКЦ), що діють в усіх областях держави. До основних завдань служби належать: проведення судових експертиз, фіксація та аналіз слідів злочинів, ідентифікація осіб, об'єктів та зброї, а також участь у розробці методик і технічних засобів для правоохоронців [6]. На сьогодні функціонує понад 25 НДЕКЦ, які забезпечують оперативне проведення експертиз у регіонах. Координацію їхньої діяльності здійснює Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС (ДНДЕКЦ), що є головною установою системи [6].

Реформування експертно-криміналістичної служби відбувається відповідно до Стратегії розвитку системи МВС до 2025 року [1]. Головна мета – підвищення ефективності, прозорості та технологічної оснащеності експертних установ. Оновлюється матеріально-технічна

база, впроваджуються міжнародні стандарти ISO, створено Єдину інформаційну платформу обліку експертиз, що забезпечує контроль якості та унеможлиблює дублювання досліджень. Також активно впроваджується електронний документообіг між підрозділами поліції та експертними центрами, що дозволяє скоротити строки експертиз і мінімізувати ризики втрати матеріалів [2].

У процесі реформування особлива увага приділяється гармонізації діяльності криміналістичних лабораторій із вимогами Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) [3]. Українські лабораторії поступово проходять акредитацію за стандартом ISO/IEC 17025:2017 [4], який визначає вимоги до компетентності лабораторій та достовірності результатів експертиз.

МВС України активно співпрацює з європейськими партнерами в межах програм EUAM Ukraine, CEPOL та ICMPD, що передбачає обмін досвідом, підвищення кваліфікації експертів, стажування в іноземних лабораторіях [5]. Зокрема, завдяки партнерству з Литвою, Польщею та Німеччиною запроваджуються спільні проєкти з розвитку ДНК-реєстрів, цифрової криміналістики та аналітичних баз даних [3].

Одним із найважливіших напрямів розвитку є цифрова криміналістика. Експерти досліджують комп'ютери, смартфони, сервери, блокчейн-транзакції та інші електронні носії. У межах проєктів EUAM Ukraine розроблено навчальні програми для українських спеціалістів із комп'ютерно-технічної експертизи [5].

Сучасні лабораторії використовують 3D-сканери, автоматизовані системи ідентифікації слідів (AFIS), бази ДНК, біометричні технології, що дозволяє підвищити точність досліджень. Активно розвиваються напрями судово-економічної, екологічної та генетичної експертизи, що відповідає світовим тенденціям розвитку криміналістики [6].

Попри значний прогрес, експертно-криміналістична служба стикається з низкою труднощів: нестачею фінансування, кадровим дефіцитом, нерівномірним рівнем матеріального забезпечення лабораторій. Важливим аспектом залишається також посилення незалежності експертів, забезпечення їхню правової захищеності та створення умову для наукових досліджень. Вдосконалення нормативної бази та взаємодії між експертними установами й слідчими органами залишається ключовим напрямом подальшої реформи [2].

Подальший розвиток служби має спиратися на сучасні технології, підготовку кадрів і міжнародну інтеграцію. Планується створення регіональних лабораторій європейського зразка, сертифікація експертів

за міжнародними стандартами, активізація наукових досліджень спільно з вищими навчальними закладами МВС [6].

Важливим напрямом стане розроблення національної системи оцінювання якості експертиз, що дозволить забезпечити довіру судів і суспільства до результатів криміналістичної діяльності.

Науково-дослідна робота є важливою складовою розвитку криміналістики. У межах МВС діють наукові інститути та лабораторії, які займаються розробленням нових методик експертиз, створенням технічних засобів фіксації слідів злочинів, удосконаленням баз даних і аналітичних систем.

Особливе значення має діяльність Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, який координує наукові дослідження, проводить семінари, конференції, готує методичні рекомендації для слідчих і експертів [6].

Важливим напрямом є підготовка кваліфікованих кадрів. Науково-дослідні центри активно співпрацюють із закладами вищої освіти системи МВС – такими як Національна академія внутрішніх справ, Харківський національний університет внутрішніх справ, Державний податковий університет.

Підвищення кваліфікації фахівців відбувається через стажування, міжнародні навчальні програми та курси, зокрема у межах співпраці з EUAM Ukraine і CEPOL [5]. Цей напрям сприяє підвищенню професійної компетентності експертів і формує нове покоління фахівців, здатних працювати за європейськими стандартами.

Висновки. Розвиток експертно-криміналістичної служби є важливою складовою реформи МВС України. Від її ефективності залежить якість досудового розслідування, рівень довіри громадян до поліції та справедливості судових рішень. Криміналістика забезпечує наукову обґрунтованість доказів і сприяє утвердженню принципів верховенства права [1; 3]. Від її ефективності залежить якість розслідувань і рівень довіри суспільства до правоохоронних органів.

Запровадження європейських стандартів, цифровізація та модернізація лабораторій підвищують професійність експертів і прозорість їхньої діяльності [3; 4]. Важливими залишаються розвиток наукових досліджень і якісна підготовка кадрів, що формують сучасне експертне середовище [5; 6].

Ефективна криміналістична служба сприяє зміцненню правопорядку, забезпеченню верховенства права та інтеграції України до європейського правового простору [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку системи МВС до 2025 року / Міністерство внутрішніх справ України. Київ, 2021. URL : <https://mvs.gov.ua/upload/2/0/3/4/8/5/plan-roboti-mvs-na-2025-rik-zi-zminami.pdf>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI). Annual Report 2023. Brussels, 2023. URL : https://enfsi.eu/wp-content/uploads/2024/06/ENFSI_Annual_Report_2023-1.pdf
4. ISO/IEC 17025:2017. General requirements for the competence of testing and calibration laboratories. Geneva : ISO, 2017. URL : https://icrpolska.com/ua/?gad_source=1&gad_campaignid=22009421260&gbraid=0AAAAAoP56zp_qNN_RE2tp_U1ckPkPQa78&gclid=CjwKCAiAz_DI BhBJEiwAVH2XwDiK78OKeZ4uCCGrl0iefg9Q74m0X_wG3XiMBWIZsxIW0Y4MDsHUBpRoCxGUQAvD_BwE
5. EU Advisory Mission (EUAM Ukraine). Forensic Capacity Building in Ukraine. Kyiv, 2023. URL : <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukraine-enhances-crime-scene-management-in-the-forensic-process/>
6. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України / Офіційний вебсайт. URL : <https://dndekcs.mvs.gov.ua>

Олександр Дмитрович Чиганов,
здобувач вищої освіти,
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
Лілія Валентинівна Полуніна,
професор кафедри правового забезпечення
та правоохоронної діяльності
(м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Після повномасштабного вторгнення росії питання підготовки нового покоління офіцерів Національної гвардії України набуло особливої актуальності. Сектор безпеки й оборони посилився реформами, спрямованими на євроатлантичну інтеграцію, однак ці зміни стикаються зі значними викликами. Низка досліджень зауважує, що реформа військової освіти в Україні відбувається надзвичайно повільно, оскільки на неї досі суттєво впливають радянські традиції: старші офіцери часто налаштовані скептично до реформ, побоюючись негативних наслідків для «корпоративних» інтересів, що сповільнює процес оновлення підходів. Водночас, держава офіційно взяла курс на перехід до стандартів НАТО, що вимагає ґрунтовного перегляду програм і методик підготовки фахівців тактичного рівня. Зокрема, новостворений Навчально-науковий інститут підготовки керівних кадрів НГУ підкреслює: участь у спільних освітніх проектах з країнами Альянсу дозволяє адаптувати передові стандарти НАТО до системи підготовки гвардійців та забезпечувати її відповідність сучасним викликам. Це свідчить про усвідомлення необхідності інтегрувати наукові розробки й досвід міжнародних партнерів безпосередньо у навчальний процес, підвищуючи його практичну спрямованість і міжсумісність з арміями-партнерами.

Перехід на стандарти НАТО створює низку труднощів. Аналітики зазначають, що засади натівського ведення бойових дій («мережева», горизонтальна модель командування та комунікації) принципово відрізняються від насадженого радянською системою суворо ієрархічного підходу. Так, за радянською традицією накази надходять зверху доверху, тоді як в Альянсі підкреслюють координовану діяльність

усіх ланок сил на полі бою. Неприйняття цих нових підходів з боку частини командного складу сповільнює оновлення навчальних програм і доктрин. Окрім того, мовний бар'єр і відсутність досвіду спільної роботи в інтернаціональних середовищах гальмують передачу знань: старші офіцери не володіють англійською мовою достатньо впевнено, а іноземні інструктори довго перебувають в Україні, не встигаючи поглиблено врахувати місцевий контекст. Нечіткість спільних зусиль та відсутність адекватних умов і матеріально-технічного забезпечення ускладнюють швидку трансформацію освітньої системи. Незважаючи на це, вже реалізуються окремі проєкти підготовки за натівськими стандартами: наприклад, група безпекової допомоги SAG-U організувала для офіцерів НГУ двотижневий курс цивільно-військового співробітництва у Польщі за стандартами НАТО, що підвищує практичні вміння гвардійців діяти у міжвідомчих командах на деокупованих територіях (за реальними кейсами гуманітарних і безпекових операцій).

Суттєвим гальмом реформ є рудименти радянської військової культури серед частини командирів вищого і середнього складу. В експертних оцінках констатується, що «радянський» офіцерський корпус повільно відходить від звичної ієрархічної моделі та часто виявляє опір змінам. Наприклад, у згаданій роботі відмічено, що деякі старші офіцери демонструють «секретність і неконструктивну» поведінку щодо партнерів і уникають передачі інформації, що породжує взаємні нерозуміння у роботі зі західними тренерами. Крім того, корупційні та кланові настрої при закупівлях техніки і спорядження ще з радянських часів також впливають на бойову ефективність, зменшуючи готовність військ до гнучкої співпраці. Усе це призводить до того, що амбіції сучасних тактичних офіцерів щодо нових тактик і лідерства можуть пригнічуватися старим «корпоративним» духом. Водночас поступова зміна поколінь і початок реальних боїв на сході України сприяють прискоренню відходу від застарілих норм: молоді офіцери, які мають бойовий досвід, вимагають більшої автономії та ініціативності у прийнятті рішень.

У контексті оновлення системи підготовки особливо важливо модернізувати навчальні програми і підходи до підготовки командирів тактичного рівня. Саме на тактичному рівні формується основа бойового управління – там, де офіцер керує взводом, ротою чи батальйоном в реальних бойових діях. Нові програми мають бути зосереджені на практичних навичках децентралізованого командування,

швидкого прийняття рішень та самостійного маневрування підрозділами. Стратегія розвитку НГУ навіть офіційно заявляє про необхідність демократизації системи управління та розвитку самоврядування курсантів. Зокрема, у цій стратегії прописано делегування повноважень, чіткий розподіл функцій та систематичний контроль, а також вимогу до майбутніх офіцерів бути компетентними виконавцями з високою особистою відповідальністю і ініціативністю. Ці положення підкреслюють важливість переходу від «командного суперництва» до культури командної роботи, де кожен підлеглий розуміє свою роль і впливає на результат. Розробка нових курсів і методик, що враховують виклики сучасної війни (наприклад, тактика асиметричної боротьби, цифрові засоби комунікації, робота в умовах інформаційної війни), є важливим напрямом вдосконалення. Реалізація цього підходу вже відбувається на практиці: наприклад, у навчальних планах НГУ закладено активну участь у спільних операціях з НАТО, а результати наукових досліджень з тактики і управління безпосередньо інтегруються в освітню діяльність.

Не менш важливими стають психологічна готовність та особистісні компетенції майбутніх офіцерів. Новий офіцер тактичного рівня повинен вміти критично мислити та проявляти ініціативність навіть в екстремальних умовах. З погляду психологічної підготовки, це передбачає розвиток стресостійкості, адаптивності та навичок групової роботи. Зміст деяких курсів військової освіти чітко акцентує увагу на цьому: наприклад, «Психологія військового лідерства» спрямована на формування в курсантів лідерських якостей, здатності працювати в команді, критично мислити і ухвалювати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Зауважимо, що саме ці якості підкреслюють відмінність сучасного офіцера: замість непохитного підпорядкування наказам він/вона має бути готовим самостійно реагувати на нестандартні ситуації. В умовах активних бойових дій цінність таких навичок особливо зрозуміла: ініціативний офіцер, який мислить критично, може знайти нестандартне рішення для захисту підрозділу або місцевого населення, коли стандартні настанови виявляються недоречними. Тому в освітніх програмах НГУ передбачено тренінги з управління психологічними навантаженнями, реалізації тактичних рішень та розвитку творчого мислення. У цьому контексті також слід зазначити, що громадська думка та довіра до Нацгвардії залежать від морально-психологічної підготовленості її офіцерів: психологічно стабільний, ініціативний командир може ефективніше взаємодіяти з населенням та колегами, сприяючи успішній реалізації місії.

Сучасна військова освіта повинна інтегрувати й такі компоненти, як взаємодія з цивільним суспільством та знання в галузі гуманітарного права й прав людини. Гвардійці все частіше виконують завдання в тилу й зоні бойових дій, де ключову роль відіграє взаємодія з місцевими громадами. Цивільно-військове співробітництво (CIMIC) визнано одним із пріоритетних напрямів діяльності НГУ: воно виступає «містком між військовими, державою, партнерами та людьми, які потребують допомоги». Через залучення до спільних гуманітарних місій, відновлення інфраструктури і надання допомоги постраждалим будуть підтримані громади, а в прифронтових регіонах забезпечується стабільність і довіра до військових. Про це наголошують і самі командири: як зазначив один із генералів Нацгвардії, «сильна армія неможлива без довіри суспільства». Аби досягти такого рівня взаємодії, у навчальних планах НГУ передбачено курси з питань громадської безпеки і прав людини. Зокрема, Консультативна місія Європейського Союзу провела для курсантів НГУ тренінг з безпеки громад і дотримання прав людини в зоні конфлікту. На цьому заході майбутнім офіцерам пояснювали важливість діалогу з місцевим населенням, способи підвищення довіри громад через ефективну комунікацію, а також ознайомлювали з основними принципами міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального правосуддя. Враховуючи досвід війни, інтеграція таких знань допомагає офіцерам уникати порушень під час операцій і формувати позитивний імідж підрозділів ССО.

Отже, підготовка майбутніх офіцерів НГУ тактичного рівня потребує комплексного підходу. Хоча вже зроблено помітні кроки (створення нових інститутів, співпраця з Альянсом, введення інноваційних дисциплін), усе ще існують нагальні проблеми. Зокрема, необхідно прискорити відхід від застарілих методик і стереотипів, які культивуються серед частини викладачів і офіцерів – забезпечити прозорість та підзвітність процесу реформ, залучити більше практиків з досвідом НАТО та реального поля бою. Також слід розширювати використання симуляційних технологій та адаптивних методів навчання, які розвиватимуть тактичну автономію курсантів. Важливо продовжувати формувати культуру ініціативності, критичного мислення і цивільної відповідальності у всіх програмах підготовки, а також покращувати психологічну підтримку особового складу. Застосування таких заходів дозволить зробити підготовку тактичних офіцерів більш гнучкою і відповідною до реалій сучасного бою та збройних сил НАТО.

Випускники, здатні поєднувати професіоналізм у військовій справі з лідерськими якостями та гуманітарними цінностями, мають стати основою модернізованих підрозділів Національної гвардії України й гарантією її ефективної роботи в умовах війни та реформування сектору безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доктрина застосування Національної гвардії України. Київ : МВС України, 2022.
2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
3. Консультативна місія Європейського Союзу в Україні. Матеріали тренінгів з питань прав людини та міжнародного гуманітарного права для курсантів Національної гвардії України. Київ, 2022.
4. Підготовка офіцерів за участі партнерів НАТО: офіційні пресрелізи НГУ (2019–2024) / Національна гвардія України. URL : <https://ngu.gov.ua> (дата звернення: 04.12.2025).
5. Стратегія розвитку Національної гвардії України до 2025 року. Київ : МВС України, 2020.
6. Ткаченко М. І. Критичне мислення як ключова компетентність офіцера тактичної ланки. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України*. 2023.
7. Ягунов Д. В. Психологічна підготовка військовослужбовців у сучасних умовах гібридної війни. *Психологія і суспільство*. 2022. № 3.
8. Sag-U Security Assistance Group Ukraine. Training Programs for National Guard of Ukraine Officers (2023–2024).

Галина Леонідівна Чигрина,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності,
Державний податковий університет
(м. Ірпінь)*

ORCID 0000-0002-4546-0145

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Міжнародний досвід демонструє, що інновації у правоохоронній діяльності зосереджені насамперед на використанні передових технологій для підвищення ефективності, забезпечення особистої безпеки правоохоронців та оптимізації взаємодії з громадою.

Ключові напрями включають штучний інтелект (ШІ), безпілотні технології, розширену аналітику даних та цифрову криміналістику [1].

Ми живемо у так званому світі VUCA (*мінливому* (мінливість – англ. Volatility), *невизначеному* (невизначеність – англ. Uncertainty), *складному* (складність – англ. Complexity) та *неоднозначному* (неоднозначність – англ. Ambiguity)). Технології та інновації щодня змінюють наше життя.

Концепція VUCA-світ – (англ. VUCA-Prime) влучно характеризує реалії сьогодення, зокрема для України, і вимагає від правоохоронних органів швидкої адаптації, гнучкості та постійної зміни стратегій.

Враховуючи непередбачуваність сучасного ландшафту безпеки; схильність до раптових потрясінь чи зривів, безпрецедентна злочинна діяльність може раптово з'явитися на радарі правоохоронних органів будь-якої країни, починаючи від тероризму до кіберзлочинності та інших видів тяжких кримінальних правопорушень [1].

На жаль, непоодинокі випадки, коли технічні можливості злочинного світу випереджають спроможність правоохоронних органів країни вчинення кримінального правопорушення працювати на випередження.

З метою колективної протидії протиправній діяльності була створена міжнародна організація кримінальної поліції (англ. INTERPOL – International Criminal Police Organization, далі – ICPO), яка координує

дії правоохоронців, забезпечує доступ до баз даних та оголошує міжнародний розшук.

ІСРО постійно акцентує увагу правоохоронних органів на застосуванні передових технологій та превентивному підході до виявлення та документування злочинної діяльності.

Але злочинний світ, використовуючи сучасні технології, постійно еволюціонує, вигадуючи нові способи протиправної діяльності, створюючи загрози світовому правопорядку та безпеці окремих держав.

Так, викрадення автомобіля шляхом посилення сигналу з брелока було б нечуваним явищем ще кілька років тому [1].

Відносно нові явища, такі як ринки даркнету та криптовалюти, підживлюють не лише кіберзлочинність, але й створюють можливості для вчинення безлічі інших злочинів, часто пов'язаних з тероризмом та організованою злочинністю [1; 2; 3].

ІСРО демонструє проактивний підхід до загроз синтетичних медіа. Інтерпол має на меті допомогти країнам-членам зрозуміти та боротися з потенційними загрозами, що виникають у результаті однієї з найвпливовіших форм контенту на сьогодні – синтетичних медіа. Швидкоплинний розвиток технологій штучного інтелекту та масовий доступ до платформ, що пропонують послуги зі створення контенту, створюють сприятливе середовище для злочинців, що використовують синтетичні медіа у зловмисній та шкідливій діяльності. Синтетичні медіа, створені зі зловмисним наміром, процвітають у цій екосистемі. В епоху, коли синтетичні медіа мають безпрецедентний вплив, правоохоронні органи зобов'язані активно боротися з потенційними загрозами, що виникають у цій трансформаційній формі контенту [1].

Оскільки платформи синтетичних медіа стають дедалі складнішими, правоохоронні органи стикаються з критично важливим завданням: розпізнати автентичність серед моря цифрового контенту. Ставки високі, оскільки ці сфабриковані наративи проникають у різноманітну злочинну діяльність, впливаючи на різні верстви суспільства. Звіт Інтерполу «Поза межами ілюзій: викриття загрози синтетичних медіа для правоохоронних органів» надає країнам-членам ознайомлення з технологією, створенням, розповсюдженням та впливом синтетичних медіа. Крім того, він окреслює конкретні потреби правоохоронних органів, гарантуючи, що вони залишаються на передовій боротьби з цим багатогранним кримінальним явищем та спектром розслідувань синтетичних медіа, розкриваючи правду про синтетичні

ілюзії та надаючи правоохоронним органам можливість захищати цифрову реальність [1; 4].

Враховуючи викладене, можна зробити такі висновки:

- інновації у правоохоронній діяльності стосуються впровадження нових технологій, методів і підходів для підвищення ефективності роботи правоохоронних органів;
- основні напрями інновацій включають використання новітніх інформаційних систем, аналітичних інструментів, штучного інтелекту, а також реформування організаційної структури та процесів для кращого реагування на злочинність і забезпечення громадської безпеки;
- *технологічні інновації*: використання штучного інтелекту для аналізу великих обсягів даних, прогнозування злочинів, ідентифікації підозрюваних та автоматизації рутинних завдань;
- *ідентифікація*: застосування біометричних технологій для ідентифікації осіб (розпізнавання обличчя, відбитки пальців тощо);
- *аналітика великих обсягів даних*: аналіз даних для виявлення зв'язків між злочинами, виявлення злочинних мереж та трендів;
- *організаційні інновації*: реорганізація системи правоохоронних органів для кращої відповідності сучасним викликам;
- впровадження нових підходів до управління, що базуються на аналізі даних;
- створення нових підрозділів та/або відділів, які спеціалізуються на боротьбі з кіберзлочинністю, фінансовими злочинами тощо;
- *процесні інновації*: впровадження нових процедур розслідування, які використовують сучасні технології (наприклад, електронне кримінальне провадження);
- автоматизація процесів документообігу та управління справами (наприклад, електронне судочинство; єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система);
- використання сучасних методів збору доказів (наприклад, за допомогою дронів, робототехніки);
- *інновації у взаємодії з громадськістю*: використання соціальних мереж та мобільних додатків для комунікації з громадянами, збору інформації та попередження злочинів;
- впровадження програм громадської безпеки, які залучають громадян до співпраці з поліцією (наприклад, введення посад «поліцейський офіцер громади»);
- використання технологій для покращення прозорості роботи поліції (наприклад, нагрудні камери).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтерпол. Розділ «Інновації» / Офіційний вебсайт. URL : <https://www.interpol.int/How-we-work/Innovation> (дата звернення: 18.11.2025).

2. Даркнет – (від англ. *dark net*) – це частина інтернету, прихована від загального доступу, до якої можна потрапити лише за допомогою спеціального програмного забезпечення, такого як браузер Тор. Він використовується для забезпечення анонімності в мережі та може застосовуватися як для законних цілей (захист приватності, свобода слова в умовах цензури), так і для незаконної діяльності (продаж крадених даних, наркотиків, зброї).

3. Тор (*The Onion Router* – «цибулевий маршрутизатор») працює, спрямовуючи ваш інтернет-трафік через ланцюжок із трьох (або більше) випадкових серверів-ретрансляторів (вузлів) у мережі Тор, при цьому кожен етап зашифрований. Цей процес захищає вашу конфіденційність, приховуючи вашу IP-адресу від сайтів, які ви відвідуєте, а також приховуючи від вашого інтернет-провайдера те, що ви робите в мережі.

4. Поза межами ілюзій: викриття загрози синтетичних медіа для правоохоронних органів. Звіт Інтерполу. URL : <https://www.interpol.int/How-we-work/Innovation/INTERPOL-Innovation-Centre> (дата звернення: 18.11.2025).

Анатолій Олексійович Яфонкін,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри БЗВП,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

ORCID 0000-0001-9143-6122;

Юрій Валентинович Корнеєв,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри БЗВП,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

ORCID 0000-0002-8900-108X

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄС

В умовах інтеграційних процесів перед правоохоронними органами України значно зросли вимоги щодо підвищення ефективності та результативності їх діяльності.

Безумовно, існуючи демократичні стандарти європейських країн відіграють значну роль у трансформації правової системи України та механізмів удосконалення діяльності органів і підрозділів Національної поліції України та інших правоохоронних органів держави.

Слід констатувати, що період повномасштабного вторгнення РФ на територію України значно ускладнив функціонування нашої країни, в тому числі і системи правоохоронних органів, перед якими постали надскладні виклики не тільки по захисту правопорядку і забезпечення прав людини, але й подолання такої проблеми як корупція в правоохоронній системі.

Проблемам трансформації правової системи України та механізмів удосконалення діяльності органів і підрозділів Національної поліції України до правової системи ЄС були присвячені дослідження таких науковців, як: Ходаківська К. А., Череватюк В. Б., Товпи́га Л. М., Банчук О. А., Мовчан А. В., Шевчук В. М., Череватюк В. Б., Сопільник Р., Прокопенко О. Ю., Булатін Д. О., Кушніренко Р. О., Яфонкін А. О., Параниця С. П., Юшкевич О. Г. та інші.

Так, на необхідності в ці складні часи протидії корупції наголошує професор В. Шевчук, який зазначає, що в реаліях воєнного стану, в рамках наближення до європейських стандартів діяльності поліції, важливим є забезпечення дотримання міжнародних принципів і стандартів у протидії корупції, впроваджуючи досвід європейських і світових практик, беручи до уваги традиції, звичаї і менталітет українських громадян, адже характер корупції в нашій державі відрізняється від корупційних проявів в інших країнах. Україна відіграє ключову роль в процесі міжвідомчої координації міжнародного співробітництва у сфері протидії та запобігання корупції [1].

Слід зазначити, що в умовах воєнного стану вносяться зміни у повноваження, компетенції, права та обов'язки, порядок та процедури всіх державних інституцій. Національна поліція не стала винятком: до нормативно-правових актів, які регулюють її діяльність, також було внесено значну кількість змін, які регулюють функціонування цього органу в період воєнного стану.

Так, стаття 8 Закону України «Про Національну поліцію» доповнено частиною четвертою, яка передбачає, що під час дії воєнного стану поліція діє згідно з призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

Загалом за час дії воєнного стану було прийнято три закони України, які стосувалися Національної поліції.

Це: – Закон України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» – діє тимчасово, на період введення в Україні воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та/або інших держав проти України та 60 днів після цього;

– Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»;

– Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану»[3].

Необхідно нагадати, що навіть в умовах воєнного стану одним із пріоритетних напрямків своєї діяльності Національної поліції є і залишається дотримання та захист конституційних прав та свобод громадян.

Загальновідомо, що одним з ключових прав людини є гарантія права на справедливий захист, де першим компонентом є право на судовий захист (як громадянське право, яке забезпечує юридичний захист особи від дій окремих осіб та держави, запобігаючи свавіллю. Саме незалежні та неупереджені суди мають відігравати вирішальну роль у захисті прав людини, вирішуючи спори, тлумачачи закони та притягаючи владу до відповідальності [4, с. 81]. Другим компонентом права на справедливий захист є саме прозора та ефективна діяльність правоохоронних органів і, зокрема, органів поліції, що зумовлює необхідність постійного підтримування та покращення процесів захисту прав і свобод людини в країні. Саме держава та суспільство повинні бути зацікавлені максимально забезпечувати права та свободи громадян, оскільки це не тільки важливо для кожної особи окремо, але й спрямовано на створення умов для нормального життя всього суспільства та покращення його стану [5, с. 24], особливо в такий непростий для України час.

Однак, зарубіжні засоби масової інформації все частіше висвітлюють порушення прав людини правоохоронними органами в Україні, зокрема в контексті війни, що пов'язано з посиленням уваги до України у зв'язку з війною та необхідністю контролю за дотриманням прав і свобод людини, особливо у контексті потенційних злочинів. Висвітлюються випадки жорстокого поводження, незаконних затримань, викрадань людей, переслідування громадян за висловлювання своїх поглядів, які не співпадають із офіційними та іншими зловживань, що підкреслює важливість прозорості діяльності Національної поліції, здійснення громадського контролю за їх діяльністю та посилення відповідальності за незаконні дії посадовими особами усіх рівнів.

Таким чином, на основі вищевикладеного можна зробити наступні висновки: процес трансформація правової системи України та механізмів удосконалення діяльності органів і підрозділів національної поліції України до правової системи ЄС вимагає суттєвої зміни діяльності

правоохоронної системи, зокрема органів поліції, для приведення їх у відповідність до європейських стандартів. Основними аспектами даного процесу є адаптація національного законодавства до законодавства країн ЄС, зміна функціонального спрямування діяльності правоохоронних органів на захист прав і свобод людини та трансформація національного менталітету. Головними проблемами на шляху впровадження європейського досвіду в діяльність національної поліції України є: відсутність механізмів громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів, зокрема поліції, не ратифікація окремих важливих міжнародних документів, необхідність вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення, а також перехід від «силової» моделі роботи на «сервісну» та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук В. М. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни, цифровізації та євроінтеграції. *Проблеми сучасної поліцейстики* : тези доп. III наук.-практ. конф., м. Вінниця, 11 трав. 2023 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 208, [80–84] с. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/120f4935-49c3-4e35-ad1e-f94a3d2f0fe9/content>
2. Про національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/card6#Public>
3. Національна поліція в умовах воєнного стану: зміни в законодавстві. URL : <https://law-in-war.org/naczionalna-policziya-v-umovah-voyennogo-stanu-zminy-v-zakonodavstvi/>
4. Череватюк В. Б. Верховенство права як метод захисту прав людини. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. № 2 (67). С. 79–86. DOI 10.18372/2307-9061.67.17846 (дата звернення: 30.11.2025).
5. Сопільник Р. Тенденції розвитку цивільно-правової політики України в умовах євроінтеграції: порівняльно-правовий аспект. *Академічні візії*. 2021. № 1. С. 23–30. URL : <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/4> (дата звернення: 30.11.2025).

Наукове електронне мережеве видання

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Укладач

С. П. Параниця

Відповідальний за випуск

Н. Б. Добрянська

Форматування

та ком'ютерна верстка

Д. П. Завальницька

Ум. друк. арк. 4,2
Замовлення № 1180

*Підготовлено науково-організаційним відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*